

THEOSOFIA

Jaargang 104 nummer 3, juni 2004
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Els Rijneker (hoofdred.),
Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €16 per jaar
(Nederland en België).
Losse nummers: €3.

Zetwerk: Willy Evelein
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2004
Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Kracht of zwakheid Radha Burnier	99
De <i>Skandha's</i> – een kwestie van leven en dood Cecil Messer	103
De Boeddha en Tolkien John Algeo	110
Meditatie-Diagram Mary Anderson	115
Vragen en antwoorden	120
Een groot allesomvattend veld van energie Jack Patterson	123
De kosmische verbinding Beverley Champion	129
Verenigingsnieuws	134
Adressen Theosofische Vereniging	140

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Kracht of zwakheid

– Radha Burnier

Elk serieus lid van de Theosofische Vereniging zou duidelijk moeten weten dat de Vereniging geen theologie of dogma aanbiedt, geen god, goeroe of autoriteit; zij legt geen geloof op noch moedigt zij afhankelijkheid aan.

Zoals Annie Besant zei: ‘wij denken dat de Waarheid gezocht moet worden door studie, door bespiegeling, door zuiverheid van leven, door toewijding aan hoge idealen.’ Als de Theosophical Society (TS) een minder afschrikwekkend pad aanried en een reeks goeroes zou inschakelen, bij voorkeur herkenbaar aan kleding, uitspraken en uiterlijke attributen zou zij misschien een veel groter aantal mensen aan zich weten te binden. Maar welk doel zou dat dienen?’

Er zijn mensen die het ledental van de Vereniging graag snel zouden willen zien groeien en haar populariteit zouden zien toenemen. Zij willen het publiek plezieren met psychologisch troostende dingen die weinig of niets van doen hebben met de universele broederschap die het hoofddoel is van de Vereniging, of de gewone zoektocht en het streven naar waarheid die de ver uiteen liggende Secties en leden spiritueel bindt in een liefhebbende eenheidsband. Zij beschouwen het als een zwakheid in de Vereniging dat zij de noden van het publiek niet lenigt en haar doelstellingen verandert om populariteit te bereiken.

Het heldere beleid van de Vereniging is niet om te wereld te amuseren met wat de wereld wil, maar om mensen te helpen de bron van wijsheid binnenin zichzelf te ontdekken. Dit is geen zwakheid maar haar kracht. Zoals de Mahatmas zeiden, het doel van de Vereniging is niet om geloof en afhankelijkheid bij te brengen, het is ‘de mens deugdzaamheid om de deugdzaamheid te leren, en door het leven te gaan terwijl hij op zichzelf vertrouwt in plaats van dat hij op een theologische kruk steunt, die ontelbare eeuwen de rechtstreekse oorzaak was van bijna alle menselijke misère.’ Deze uitspraak van KH wordt versterkt door zijn Adept-vriend M, die aan een lid schreef: ‘een constant gevoel van verwerpelijke afhankelijkheid van een

Godheid [wij zouden ook kunnen zeggen een goeroe] die hij beschouwt als de enige bron van kracht zorgt ervoor dat een mens alle vertrouwen in zichzelf en elke aansporing tot activiteit en initiatief verliest.’

Daar het universum geregeerd wordt door de wet op de grovere evenals op de ijlere gebieden van het bestaan en omdat oorzaak en gevolg onontwarbaar verbonden zijn, ontvangt ieder mens alleen wat hij of zij verdient. Het volgen van het theosofische pad betekent dat door studie, bespiegeling, zuiverheid van leven en onzelfzuchtige toewijding aan hoge idealen, verlichting verdiend moet worden.

Het onwrikbare beleid van de Vereniging is en moet er altijd één blijven van aanmoedigen niet van geloof maar van onderzoek; niet van afhankelijkheid van een god of een goeroe maar van vertrouwen in het licht van spirituele intelligentie binnen iemands eigen hart en van het vaste voornemen dat licht te laten schijnen door de beproefde middelen aan te wenden om de duisternis van het zelfzuchtige en onwetende denkvermogen te verdrijven.

Een kwestie van vertrouwen

Van augustus 1960 tot maart 1961 verschenen er in *The Theosophist* afleveringen van een verhaal van HPB getiteld ‘Een Durbar (audiëntie) in Lahore’, dat een bijzonder amusant verslag deed van de durbar die gehouden werd door Lord Ripon, onderkoning van India in die tijd. In november 1880 reisden H.P. Blavatsky en H.S. Olcott naar Lahore om een afdeling van de TS in die stad op te zetten, hetgeen hun de gelegenheid bood de durbar bij te wonen. HPB schreef onder andere:

‘Dertig jaar geleden kon je naar de dichtstbijzijnde geldwisselaar gaan (die tevens bankier is, die op straat zit in zijn hutje) en je hele kapitaal veilig bij hem achterlaten zonder zelfs maar een ontvangstbewijs te krijgen; dan kon je weggaan en als je na een jaar of twee terugkwam kon je je geld opvragen. En op je eerste woord zou de bankier-geldwisselaar het geld teruggeven, ook al was het een miljoen... Tot de opstand van 1857 [die de Britten de Indiase Opstand noemden en

die de Indiërs beschouwen als de eerste ronde van de strijd om onafhankelijkheid] waren kwitanties praktisch onbekend in India: één getuige was voldoende voor welke transactie dan ook. En nu? Nu hebben getuigen van geldtransacties zich niet met honderden maar met duizenden vermenigvuldigd.’

Al eeuwen eerder, toen de Griek Megasthenes naar India kwam als ambassadeur van Prins Seleukos, werd ook hij getroffen door de eerlijkheid van de Indiase mensen. Volgens de bekende Britse historicus, Vincent A. Smith, ‘genoten de mensen van het aloude India een wijdverbreide en benijdenswaardige reputatie van oprechtheid en eerlijkheid.’ Ofschoon dit gold voor gewone mensen, hadden prins en machtige mensen geen vertrouwen in elkaar.

In het eerste deel van de twintigste eeuw hadden veel oude gebouwen op het terrein van ons hoofdkwartier alleen maar deuren, geen ramen – blijkbaar een bewijs van het gevoel van veiligheid en de vertrouwensrelaties die er toen bestonden. Deuren stonden ’s nachts open zodat er frisse lucht doorheen kon waaien, terwijl de bewoners van het huis vast sliepen zonder angst voor diefstal of onraad. Zulke situaties waren niet alleen eigen aan India; zij bestonden in grote delen van de wereld. Wanneer mensen hun woord gaven, hielden ze dat. Verloren voorwerpen kwamen vrijwel altijd terecht op het politiebureau waar de eigenaar ze kon ophalen.

Hoe totaal verschillend is de wereld tegenwoordig, waarbij vertrouwen en betrouwbaarheid niet langer een belangrijk deel uitmaken van menselijke relaties. Het grote publiek vertrouwt niet meer op haar regeringen, politieke leiders, kranten en andere informatiemedia, noch op de multinationals en grote bedrijven.

De grote tabaksfabrikanten hebben tot voor kort miljoenen mensen voor de gek gehouden. Interne nota’s en documenten zijn nu tevoorschijn gekomen door de inspanningen van onderzoeksjournalisten in verscheidene landen en de onjuistheid van onderzoek, dat verricht is onder de vlag van deze bedrijven om te bewijzen dat ta-

bak niet schadelijk is, is aan het licht gekomen. De tabaksfabrikanten zijn zwaar gestraft in de VS, maar zij gaan door met het verkopen van hun waren in Azië en Afrika, alsof sigaretten een gezonde, ontspannende manier vormen om van het leven te genieten. Zij hebben geen scrupules over het smokkelen van sigaretten of het gebruiken van de zwarte markt om hun goederen te exporteren naar gebieden waar er weinig kans is dat hun leugens uitkomen.

Niet lang geleden kondigde het prestigieuze wetenschapstijdschrift *Nature* aan dat voortaan alle inzenders van artikelen 'alle strijdige financiële belangen' moeten melden. De wetenschap is nauw betrokken bij bedrijven en regeringen die de motivatie en het geld hebben om wetenschappelijk onderzoek financieel te steunen, vooral dat onderzoek dat hun winsten en hun macht vergroot. Het publiek moet natuurlijk weten hoe de verslagen en bevindingen van wetenschappers en onderzoekers gefinancierd worden om te beslissen wie en wat ze kan vertrouwen.

Schandalen zijn ook niet aan organen als de Europese Commissie voorbijgegaan, die ontvangen gelden gebruikten of misbruikten met het doel de armoede te verlichten. De ontvangende bureaus, vaak de regeringen van arme landen, hebben ontwikkelingshulp gebruikt om hun plaatselijke oorlogen te voeren. De rijken zijn geen haar beter dan de armen wanneer het om profiteren gaat – het verkopen van dierenvoer dat gemaakt is van resten slachtafval voor menselijke consumptie of het exporteren van martelwerktuigen die opzettelijk verkeerd geëtiketteerd zijn. Ook de 'sport' is beoedeld door te veel gevallen van bedrog.

Onder deze omstandigheden valt er misschien veel te leren van eenvoudige samenlevingen waar relaties en niet winst het belangrijkste geweest zijn. In Melanesië en in Polynesië, wordt ons verteld, was het vroeger de gewoonte bij de verkoop van land of ander bezit nooit aan te dringen op de hoogst mogelijke prijs. Zij onderhandeldden om goede relaties te verbeteren: de

verkoper deed de prijs omlaag om de koper niet door een hoge prijs te beledigen, terwijl de koper zijn bod verhoogde om de welwillendheid van de verkoper te verkrijgen! In een kleine maatschappij waar iedereen geparenteerd is aan of bekend is met alle anderen zijn zulke transacties misschien gemakkelijk. Maar aan de andere kant, leven wij niet met zijn allen op een kleine planeet, zijn wij niet allen met elkaar verbonden, met de verplichting elkaar te vertrouwen en ons te gedragen op een manier die vertrouwen schept? Alle religieuze leringen leggen sterk de nadruk op waarheid en eerlijkheid als fundamentele waarden, aangezien wij zonder deze eigenschappen een verdeelde en gevaarlijke wereld zullen creëren. De integriteit van de menselijke samenleving is een kwestie van vertrouwen en oprechtheid in relaties.

Morele zelfdoding

Wij mogen de Britse regering lof toezwaaien omdat zij de afschuwelijke handel van pelsboerderijen verboden heeft. Een nieuwe wet voorziet in het sluiten van al dit soort 'boerderijen' in Engeland en Wales in 2002. [Het blad] *Animal's Defender* kondigt aan dat de Schotse regering haar eigen wetgeving zal invoeren.

Onverantwoord dieren doden en hen onzegbaar leed toebrengen om de ijdelheid te bevredigen of als een vorm van amusement verlaagt mensen tot minder dan dieren. Alleen ontaarde mensen verzinnen dat je prachtige kleine dieren van hun mooie wollige pelzen kunt ontdoen louter en alleen voor een modegril. Elke bontjas impliceert immens lijden en vroegtijdige dood voor vele dieren. *Animal's Defender* wijst erop dat nertsen op nertsboerderijen gehouden worden in piepkleine gazen kooitjes, waarbij hun natuurlijke kilometersgrote territoria gereduceerd zijn tot enkele tientallen centimeters. De arme beestjes worden gedwongen over elkaar heen te klimmen om zich zelfs maar te kunnen bewegen. Op de dertien boerderijen in Engeland alleen worden er jaarlijks ongeveer 165.000 van hen gedood.

Laten wij hopen dat ook andere landen gauw het voorbeeld zullen volgen dat gegeven is door de Britse regering en bontfokken en soortgelijke afschuwelijke praktijken zullen afschaffen. De publieke opinie tegen wreedheid is toegenomen in Groot Brittannië en moet elders sterker worden. In *The Guardian Weekly* van 6-11 augustus 1999 schrijft John Grey: 'Dierenwelzijn is niet langer een marginaal onderwerp. Het is een belangrijke factor geworden in de Britse politiek.' De vossenjacht wordt net zozeer een publiek aandachtspunt als kindermishandeling, ondanks de stevige oppositie van jagers. Hopelijk zal de Britse regering, liever vandaag dan morgen, een einde maken aan het jagen als sport.

Graaf Leo Tolstoj, die ooit een verwoed jager was, vertelt hoe hij de 'sport' helemaal opgaf nadat hij een wolf had doodgeslagen. Het dier was uit zijn schuilplaats verdreven door de drijvers. Hij rende naar voren om de wolf te doden met een reusachtige knuppel... en sloeg hem op zijn neus, de meest gevoelige plaats. Het dier keek hem recht in de ogen en bij elke slag ontsnapte hem een onderdrukte zucht. Tolstoj schreef later:

'De man die het hele morele belang begrijpt van medelijden zal niet terugschrikken voor de angst dat het tonen van medelijden hem misschien belachelijk zou kunnen maken in de ogen van anderen. Wat kan het hem schelen dat hij, als hij een

muis bevrijdt uit een val in plaats van haar te doden, schertsende of afkeurende opmerkingen oproept, als hij weet dat hij niet alleen een dier dat evenzeer aan het leven hing als hijzelf behoed heeft voor de dood maar sterker nog, dat hij vrijelijk uitdrukking heeft gegeven aan het gevoel van mededogen, dat hij een stap gezet heeft in de richting van dat superieure tijdperk van universele liefde dat, daar het geen beperking toestaat, hem bevrijdt van de dood en hem vereenzelvigd met de bron van het leven.'

Elke jager handelt op een manier die daar lijnrecht tegenover staat; niet alleen toevallig, maar steeds weer onderdrukt hij in zichzelf het kostbare gevoel van liefde. Het is nauwelijks waarschijnlijk dat er onder de jagers ook maar één is die niet tenminste eenmaal iets van medelijden heeft ervaren voor een van zijn slachtoffers maar die, elke keer, ernaar streeft dat dit sentiment hem niet de baas wordt, daar hij het beschouwt als een zwakheid. En op die manier vertrapt hij de nauwelijks geopende knop van medelijden, waaruit misschien het meest verheven sentiment en de meest volmaakte liefde had kunnen groeien en bloeien. In deze voortdurende morele zelfdoding ligt het soevereine kwaad van het hart.

Uit: *The Theosophist*, november 2001
Vertaling: A.M.I.

De werkelijkheid is één, ook al geven de
wijzen er verschillende namen aan.

De Upanishads

De Skandha's – een kwestie van leven en dood

– Cecil Messer

Welke zijn de vijf die tegelijkertijd onze kinderen, onze ouders, onze Frankenstein, ons lijden en onszelf zijn? Deze vijf zijn onze karmische kroost, onbewust geschapen door onze alledaagse gedachten, emoties en daden. De Mahatma KH zegt het zo: 'en zo bevolkt de mens voortdurend zijn stroming in de ruimte met een eigen wereld, druk bevolkt met het nakroost van zijn verbeelding, verlangens, impulsen en hartstochten' (noot I, p.472). De vijf zorgen voor onze fysieke en psychologische 'genetische' samenstelling bij de geboorte. Volgens HPB 'moet elke elementaal die door de mens afgeworpen wordt vroeg of laat naar hem terugkeren, aangezien het zijn eigen vibratie is. Zo worden zij zijn Frankenstein' (2,209). Deze 'elementalen' of 'natuurkrachten', de mythische bouwers van de menselijke vorm, zijn het resultaat van de werking van de skandha's.

Cecil Messer is voorzitter van de Ojai Valley afdeling van de Theosophical Society in Californië, VS.

Skandha's

Men zegt dat de Boeddha voor het eerst de skandha's illustreerde door vijf hoopjes zaad op de grond te leggen. Met betrekking tot de mensheid zijn de skandha's kenmerkend verdeeld in vijf psychologische groepen of complexen van elementen die de individuele persoonlijkheid samenstellen. Zij zijn onderling afhankelijke aspecten van een geïntegreerd proces dat gewoonlijk het zelf genoemd wordt. In de Boeddhistische visie vormen de skandha's de stroom van ons zijn en bewustzijn, en zijn zij dat wat reïncarneert. Letterlijk is een skandha 'datgene wat opstaat' (uit de Sanskriet-wortel skand, oprijzen). Ofschoon de skandha's niet-permanent zijn en steeds veranderen, zegt HPB: 'niets... kan ooit verloren gaan uit het Skandische archief van iemands leven. Niet eens de kleinste sensatie, de nietigste actie, impuls, gedachte, indruk of daad kan verbleken of verdwijnen uit of in het Universum' (3,415). Volgens de Boeddha: 'wanneer de Skandha's opkomen, blinken en verzinken om uiteindelijk te sterven, o monnik, zo wordt u steeds geboren, komt tot bloei en sterft' (4,33).

Skandha's zijn die bewuste en onbewuste elementen van voorkeuren, aversies en

neigingen die onze persoonlijkheid en karakter op een unieke manier bepalen, ook wel genoemd de factoren van conditionering. HPB zegt 'Skandha's zijn de kiemen van het leven op alle zeven Zijnsgebieden en zij karakteriseren het totaal van de subjectieve en objectieve mens [en] zijn de schakels die het Reïncarnerende Ego aantrekken' (2,209). De *skandha's* worden gedefinieerd als:

1. *Rupa*: vorm, stoffelijkheid, dingheid (bv. ons lichaam). Er zijn zes soorten *rupa's*, elk in overeenstemming met een overeenkomstig zintuig. Deze omvatten vijf soorten materiële voorwerpen (d.w.z. de gewone zintuigen: oog, oor, neus, tong en gevoelsreceptoren), de innerlijke reacties die zij voortbrengen (gezicht, geluid, geur, smaak en gevoel) en hun mentale tegenhangers (gedachtevormen, maar niet hun emotionele of informatie-inhoud). De Boeddha rekende ook het denkvermogen, in zijn relatie tot mentale voorwerpen, nog gewoon tot een zintuigorgaan, waardoor er in totaal zes zijn. *Rupa* omvat alle fysieke en supra-fysieke materie en dus ook alle energie (vanwege de gelijkwaardigheid van massa en energie die in de moderne fysica bekend is) in zijn objectieve aspect van vorm of voertuig, hoe subtiel ook. Aldus omvat *rupa* onze fysieke lichamen en zintuigen en onze subjectieve zintuiglijke ervaringen, alsook, in theosofische termen, gedachtevormen, de effecten van emotie in onze aura, en onze ijlere lichamen zoals het astrale.

dellijk geconditioneerde respons op stimuli. Deze groep omvat niet de emoties of gedachten op zichzelf die voortkomen uit deze gevoelens.

3. *Sañña* (Skt. *samjñā*): percepties, abstracties (bijvoorbeeld de kleur blauw, een driehoek, een ronde vorm, de smaak van honing, enz.). Het proces van *sanna* integreert ruwe zintuiglijke gegevens tot herkenbare te onderscheiden entiteiten en behoeft derhalve de functie van het geheugen. Het neemt bijvoorbeeld een voorwerp waar als een appel, op basis van een uniek stel eigenschappen zoals de kleur, rondheid, gladheid, smaak en archetypisch beeld.

4. *Sankhara* (Skt. *Samskara*): mentale formaties (wilsactiviteiten) of ideatie (het maken van beelden of ideeën). In het klassieke Boeddhisme zijn er 52 van deze mentale formaties, waaronder mededogen, liefde, haat, aandacht, wil, vastbeslotenheid, vertrouwen, concentratie, idealen, stemmingen, wijsheid, samadhi, onwetendheid, verwaandheid, ideeën over het zelf, gehechtheid, aversie enz. *Sankhara* scheidt karma; de wil is het sleutelwoord ervan. De andere *skandha's* worden beïnvloed door karma maar produceren dit niet. De Boeddha sprak: 'O monniken, het is de wil die ik karma noem. Als men eenmaal iets wil, handelt men door middel van lichaam, spraak en denkvermogen' (4,22). Aldus betreft *sankhara* de wil, de intentie en de keuze; het is het machtsaspect of de kracht achter de gedachte en vandaar: handeling.

5. *Viññāna* (Skt. *Vijñāna*): bewustzijn of het zich bewust worden van voorwerpen, fysieke of subtiele (bijvoorbeeld ons bewustzijn van geluid, vorm, kleur, geur, smaak, structuur, emotie en gedachte). Net als bij elk van de *skandha's* wordt bewustzijn geassocieerd met het oog, het oor, de neus, de tong, het lichaam en het denkvermogen.

Het Ervaren van de Skandha's in Bedrijf

Laten we, om de manier waarop de *skandha's* functioneren te illustreren, eens naar een sinaasappel kijken. De sinaasappel zelf, de kleur en vorm ervan, de ogen die

**"Zoals de Skandha's opkomen,
blinken en verzinken om uiteindelijk
te sterven, o monnik, zo wordt u
steeds geboren, komt tot bloei en
sterft."**

2. *Vedana*: gevoelens of sensaties, fysiek, emotioneel en mentaal (bijvoorbeeld onze pijn). Zij zijn van drie typen: prettig, onprettig of neutraal, die ervaren worden als aangename, pijnlijke of neutrale sensaties, emoties en gedachten. *Vedana* is de onmid-

hem zien, de geur en de neus die hem ruikt zijn alle *rupa*. De aangenaamheid van zijn schoonheid en geur is *vedana*. De herkenning van zijn oranje kleur, zijn doordringende geur en bolvorm als een sinaasappel is *sañña*. De behoefte om hem te bezitten en op te eten is *sankhara*. Het hele proces van bewustzijn van de sinaasappel is *viññana*.

Ofschoon de *skandha's* in feite simultaan werken op een complexe interactieve manier, kan het nuttig zijn een ervaring te analyseren in plakjes wat de tijdsduur betreft om te verduidelijken uit welke basiselementen deze ervaring is opgebouwd. Ik wil de werking van de *skandha's* graag reconstrueren door haar te schetsen, hoezeer dat ook een beperking inhoudt, in een lineaire terugblik op een hypothetische situatie. Terwijl u in een meditatie-situatie zit, waarbij u gebruikt maakt van de Vipassana-technieken (inzichtmeditatie) en een geavanceerde Boeddhistische visualisatie, zou u de volgende ervaring kunnen hebben. Nadat u enige tijd op uw ademhaling gelet hebt, begint uw stuitje pijn te doen. De gedachte komt bij u op om uw positie in uw stoel te verschuiven om de pijn te verlichten. Dus beweegt u een stukje en begint u opnieuw te letten op uw ademhaling, gedachten, gevoelens, geluiden enzovoort. Na een periode van dynamische stilte rijst er een beeld op van uw goeroe. Het transformeert tot een schitterend gouden licht, dat uw kruin binnenkomt en zich in uw hart zetelt. Een gevoel van onbeschrijflijke gelukzaligheid vult uw wezen terwijl liefde uit uw hart straalt naar de innerlijke en uiterlijke wereld.

De adem, het stuitje, de stoel, de godheid, het licht, het hart en de wereld zijn *rupa*. De *gevoelens* van pijn, gelukzaligheid en liefde zijn *vedana*. De *herkenning* of *waarneming* van de voorwerpen, fysiek en mentaal, is *sañña*. De *wil* om te bewegen, de *gehechtheid* aan het beeld, de *glorie* van de ervaring en de *intentie* om de liefde te delen zijn *sankhara*. Het *bewustzijn* van ademen, van pijn, van het opkomen van gedachten, het bewegen van het lichaam, de stilte, het opkomen van het beeld, het

transformeren van het beeld, het opkomen van gelukzaligheid en de uitstralende liefde zijn *viññana*. Het beoefenen van de meditatie vond helemaal plaats in het rijk van de *skandha's*. Maar is er geen meditatie voorbij dit rijk?

Skandha's en Beginselen

De volgende tabel toont de correlatie tussen de *skandha's* en HPB's zeven beginselen van de samenstelling van de mens: (1) fysiek, (2) vitaliteit (*prana*), (3) etherisch dubbel (*linga sarira*), (4) emotioneel (*kama*), (5) mentaal (*manas*), (6) intuïtie (*boeddhi*) en (7) wil (*atma*).

Bijvoorbeeld, zoals de matrix laat zien, staat *rupa* (vorm) rechtstreeks in verband met zes van de genoemde beginselen, daar ze alle een vormaspect hebben. *Rupa* is betrokken bij het fysieke door middel van het lichaam; *prana* in de vorm van vitale energie; de *linga sarira* of het 'etherisch dubbel' door zijn supra-fysieke vorm, 'modellichaam', *kama* in de vorm van emotionele energie; *manas* door gedachtevormen; en *boeddhi* in de vorm van 'licht' als het voertuig van *atma*. *Rupa* houdt niet rechtstreeks verband met het beginsel van *atma*, daar het geen attributen heeft noch vorm.

Vedana (gevoel) is primair verbonden met het fysieke als een gevoel van genot of pijn; met *kama* als gevoelens van vreugde of lijden; met gedachten als mentaal genot of pijn; en met *boeddhi* als een gevoel van gelukzaligheid (ervaren door *kama*). *Sañña* (waarneming) omvat primair de abstracte gedachten die geassocieerd worden met de hogere aspecten van *manas*, zoals specifieke vormen en, wanneer aangeraakt door *boeddhi*, waarheid en schoonheid. *Sankhara* (mentale formaties) relateert primair aan de wilsenergie en emoties van *kama*, de ideatie en beeldspraak van *manas* en, in die zeldzame momenten van waarachtig inzicht, aan *boeddhi* (ervaren door *manas*). *Viññana* (bewustzijn) bestaat op alle zijnsniveaus en is derhalve gerelateerd aan de eerste zes beginselen. Hoewel het voornamelijk werkt in *manas* en *kama* door contact met de voorwerpen der zintuigen, toont *viññana* een breed terrein

<u>Beginselen</u>	<i>Rupa</i>	<i>Vedana</i>	<i>Sañña</i>	<i>Sankhara</i>	<i>Viññana</i>
1e Fysiek	Lichaam	Genot en pijn	Waarnemen van voorwerpen d.m.v. vijf zintuigen	Voorwerpen der zintuigen	Bewustzijn van voorwerpen der zintuigen
2e Prana	Vitale energie	Weerstand tegen stroom*	Waarnemen van vitale energie*	Idee van door manas	Bewustzijn van vitale energie*
3e Linga Sharira	Model lichaam	Genot en pijn	Waarnemen van veld*	Idee van door manas	Bewustzijn van etherisch dubbel*
4e Kama	Emotionele energie	Vreugde en lijden	Identificeert emoties	Wilsenergie	Bewustzijn van emoties
5e Manas	Gedachtevormen	Genot en pijn (ervaren door Kama)	Abstracte gedachten	Ideeën en beelden	Bewustzijn van gedachten
6e Boeddhi	'Licht'	Gelukzaligheid (ervaren door Kama)	Inzicht (ervaren door manas)	Inzichtelijk begrip (ervaren door manas)	Bewustzijn van 'Licht'
7e Atma	---	---	---	---	---

*Gewoonlijk alleen rechtstreeks ervaren door abnormale psychische vermogens.

van gevoeligheid in de fysieke en suprafysieke werelden, van een onscherp bewustzijn van grofstoffelijke voorwerpen tot een met grote precisie afgestemd-zijn in de subtiel rijken. Geen van de *skandha's* relateert rechtstreeks aan het zevende principe, want *atma* schijnt voorbij het gebied van de *skandha's* te liggen.

Skandha's en klesa's

De vijf *klesa's*, zoals zij beschreven worden in de *Yoga Soetra's* van Patanjali, een tekst die ouder is dan de Boeddhistische canons, zijn de fundamentele oorzaken van menselijke ellende en lijden en zijn aldus gerelateerd aan de *skandha's*. De *klesa's* zijn onwetendheid (*avidya*), de notie 'Ik ben dit' (*asmita*), aantrekking (*raga*), afkeer (*dvesha*) en gehechtheid aan het leven (*abhinivesa*). Let wel: zij vallen alle onder de definitie van de *skandha* van *sankhara*. In de *Yoga Soetra's* wordt *samskara* gebruikt

in een beperktere zin dan in de Boeddhistische tekst en betekent het 'indrukken'. Zodoende betekent 'het verzwakken van de *klesa's*' het verwijderen van de geconditioneerdheid van het verleden, hetgeen een deel is van de mentale formaties van *sankhara*, zoals beschreven in de Boeddhistische canons.

Drie soorten skandha's

Er wordt getheoretiseerd over drie bestaanssoorten van de *skandha's*: actief, latent en inactief. In hun actieve of operationele staat zouden *skandha's* neigingen genoemd kunnen worden, persoonlijke vibraties, oorzaken voor gedrag, karakteristieken, hebberigheden, aspecten. Zij zijn voortdurend aan het veranderen daar wij geconditioneerd zijn door ons verleden, door herinnering of ervaring, door het heden, door waarneming en actie en door de toekomst, door hoop en verwach-

ting. De *skandha's* blijven actief gedurende het hele fysieke leven en voor sommige mensen, zelfs gedurende een zekere tijdspanne in het Kamaloka of de vroege Bardo-Staat van het Tibetaanse Boeddhisme na de fysieke dood.

Vervolgens zijn de *skandha's* het residu van een transformatieproces als zij hun latente model ingaan in de Bardo-Incubatie-tijd na de dood, zoals beschreven in het Tibetaanse Boeddhisme. Hier zouden zij 'psychogenen' genoemd kunnen worden, kiemen van karaktereigenschappen, karakterzaden, restjes, afdankertjes, HPB's karmische erfstukken, de inhoud van de Ark. Een deel ervan wordt blijkbaar tijdelijk achtergelaten in een onbewust kiemstadium, terwijl alleen de 'hogere' gezuiverde elementen naar Devachan gaan en daar achterblijven. Bij het beantwoorden van de vraag wie er naar Devachan gaan, zegt de Mahatma KH dat wat gaat 'geheiligd, gezuiverd, heilig is. Elk Ego – de combinatie van het zesde en zevende beginsel – dat, na de periode van onbewuste incubatie, herboren wordt in het Devachan, is noodzakelijkerwijs even onschuldig en zuiver als een pangeboren baby' (1,190).

Het derde of passieve model van de *skandha's* komt voor terwijl het in Devachan 'verblijft'. Dus is hetgeen tussen levens overblijft in een gezuiverde en ongeconditioneerde toestand: waarlijk een 'nieuw Ego'. De *skandha's* liggen in een soort passieve toestand waar geen karma geproduceerd wordt. Dus is *viññana*, in zijn hogere aspecten, enigszins werkzaam in Devachan. De Mahatma KH zegt dat er in Devachan 'zuiver spirituele waarnemingen, emoties en gevoelens van het zesde beginsel zijn [*boeddhi*], versterkt en om zo te zeggen, *vastgemetseld* door een deel van het vijfde [*manas*], dat deel dat noodzakelijk is in Devachan voor het achterhouden van een goddelijke gespiritualiseerde notie van het 'ik' in de Monade [zesde en zevende beginsel]' (1,327). Misschien zijn de *skandha's* in dit derde model identiek met de zogenoemde 'permanente atomen' van Annie Besant of met HPB's 'parels van het menselijk bestaan'. Volgens

HPB is wat overblijft in Devachan 'de MONADE in verbinding met MANAS, of liever het aroma daarvan – datgene wat overblijft van elke persoonlijkheid, wanneer deze zich waardig betoond heeft en afhangt van Atma-Boeddhi, de Vlam, aan de levensdraad [d.w.z. Fohat]' (5,238). Als voorbereiding op het vertrek van de Pelgrim uit Devachan zijn de vruchten van voorbije levens, zowel zoet als bitter, bewaard gebleven en 'wacht Karma met zijn leger *skandha's* op de drempel van Devachan' (6,86). Zij vormen een regiment van vijanden en vrienden, elk een familielid, dat klaar staat om zich aan onze entourage te hechten voor de volgende reis.

Skandha's en de zelden

Het begrijpen van de *skandha's* is essentieel voor bevrijding uit de boeien van onwetendheid. Terwijl hij in de buurt van de Boeddha zat, die zelf in diepe contemplatie verzonken was, 'kwam de bodhisattva Avalokitesvara tot het inzicht dat de vijf aggregaten gespeend waren van enige eigen inherente aard' (7,27). Er is geen onafhankelijk permanent zelf binnen het concept van de Boeddha van de *skandha's*. Als men de *skandha's* op een stil moment observeert, ziet men dat er noch een 'ik' bestaat dat afgescheiden is, noch een combinatie is van de *skandha's*. Toch, verbaazingwekkend genoeg, wanneer men deze ervaring herinnert en tot uiting brengt, raakt het 'ik' verwickeld in de dialoog (bijvoorbeeld, mijn stuitje doet pijn; of ik zag een licht; of ik was in samadhi). Misschien wordt er door het effect van het koppelen van het geheugen met een overheersend ingeboren verlangen naar continuïteit een gevoel van zelf geboren en gevoed. Het lijkt bizar dat de notie van 'ik' zo totaal ingeslepen is dat het verwaarloosde kind van het zelf tevoorschijn komt als een bijproduct van het skandhische proces.

De Boeddha hield zich niet bezig met de vraag over het absolute bestaan van een Zelf dat reincarneert. Hij heeft niet gezegd dat zo'n Zelf bestaat of niet bestaat. Hij wees er wel op dat ons idee van een afgescheiden Zelf een illusie is; in feite, een

projectie door het gevoel van zelf. Klaarblijkelijk bestaat er bewustzijn, maar wat er bewust is, is een mysterie. Hoewel wij het het Zelf mogen noemen, is het slechts de schaduw van het mysterie, alleen maar een fijnere 'notie van het ik', een mentaal concept in de *skandha* van *sankhara*.

Het onderscheid te maken tussen de theosofische ideeën van het zelf (persoonlijkheid), de individualiteit (Zelf of Ziel of Pelgrim) en het ZELF (Atma of Geest), heeft misschien enige tijdelijke rechtvaardiging als middel voor het overbrengen van conventionele (in tegenstelling tot absolute) waarheden.

De Boeddha wees er op dat ons idee van een afgescheiden Zelf een illusie is; in feite, een projectie door het gevoel van zelf. Klaarblijkelijk bestaat er bewustzijn, maar wat er bewust is, is een mysterie.

Maar deze termen brengen ons niet echt duidelijkheid of inzicht. Het zijn door het denkvermogen gemaakte concepten en geen realiteit. Om het HPB en de Boeddha na te zeggen: zij zijn de ladders die moeten worden weggegooid zodra de borstwering beklommen is, zij zijn slechts het 'vlot dat achtergelaten moet worden aan de andere oever'. Wij moeten heel gematigd en heel voorzichtig omgaan met deze notie van een onsterfelijk Zelf en heel voorzichtig. Als het bestaat, dan is er geen woord voor, maar in elk geval is het niet wat wij denken.

Het Atma en bevrijding

Onder verwijzing naar het zevende beginsel, wijst HPB erop dat 'Atma noch voortgaat, vergeet noch herinnert. Het behoort niet tot dit gebied; het is slechts de straal van eeuwig licht dat op en door de duisternis van de materie straalt – wanneer de laatste dat wil' (5,244). Dus Atma is niet de persoonlijkheid noch de individualiteit noch de *skandha*'s; het is slechts met hen

verbonden wanneer zij getransformeerd en ontvankelijk zijn. Wanneer men ontwaakt is of de boeien van onwetendheid afgeschud heeft, ziet men dat de *skandha*'s 'precies die factoren zijn die het besef van vrijheid en verlichting mogelijk maken. Daarom beschouwde de Boeddha de menselijke geboorte als de beste van alle bestaansvormen' (8,44). Ook de theosofie leert dat er slechts in fysieke incarnatie regeneratie kan plaatsvinden. 'Er kan geen manifestatie van Bewustzijn zijn... behalve door het voertuig van de materie; dat wil zeggen, op dit ons gebied, waarop menselijk bewustzijn *in haar normale staat* niet kan zweven voorbij wat bekend staat als transcendentale metafysica[;] het is slechts door een of ander moleculair aggregaat of structuur dat Geest omhoog borrelt in een stroom van individuele of onbewuste subjectiviteit' (5,328). Aldus kan de ervaring van het individuele zelf slechts plaatsvinden wanneer het belichaamd is en binnen de werking blijft van de *skandha*'s.

Twee esoterische *skandha*'s

Esoterisch zijn er nog twee *skandha*'s die nauwelijks vermeld worden in de theosofische literatuur. Zij hebben geen naam, en over hun aard kan slechts gespeculeerd worden met behulp van de paar gegeven wenken. De zesde en zevende *skandha*'s houden verband met de 'ketterij of misleiding van individualiteit' (*sakkayadiithi*), het geloof in een afgescheiden zelf (1,199). Op het keerpunt van deze levenscyclus wordt menselijke evolutie getekend door de geboorte van *ahamkara*, de 'ik-makende eigenschap' en dan wordt het individu zelf bewust, bewust van zichzelf. De vooraanstaande Boeddhistische geleerde, Lama Govinda, zegt dat er twee primaire neigingen zijn in het leven: uitzetting en samentrekking. Expansie betreft groei en contractie (of centralisatie) gaat over eenheid. 'Centralisatie is de organiserende, besturende kracht die de oplossing van de individuele structuur voorkomt... Het is de neiging een gemeenschappelijk centrum van relaties te creëren' (9,54). Samentrekking begint als een noodzakelijke functie.

Het vertelt de houthakker waar de boom eindigt en zijn arm begint en onderscheidt op die manier welke extremititeit dient te worden afgezaagd! Maar het wordt tot een kanker en ontwikkelt zich tot het 'reuzenonkruid van het zelf'. Dan scheidt men zijn zelf af van de andere zelfcentra, men identificeert zijn zelf als een afgescheiden zelf en initieert aldus de pathologie van misère waar de Boeddha zo bezorgd over was.

De zesde en zevende *skandha's* zijn niet alleen verbonden met *sakkayaditthi*, maar ook met 'de leer van het Zelf' of *attavada* (1,199). Het tegenovergestelde daarvan, *anatmavada*, betekent de leer van niet-ego. Aldus is *attavada* tegenstrijdig met de leer van de Boeddha over niet-Zelf of *anatta*. Bij het beschrijven van één van hun eigenschappen zegt KH dat zowel *sakkayaditthi* en *attavada*, in het geval van het vijfde principe, *manas*, 'leiden tot de maya (illusie) van ketterij en geloof in de effectiviteit van ijdele riten en ceremonies, gebeden en voorspraak' (1,199).

Het transformeren van de *skandha's*

Op een keer in een nacht met volle maan zat de tot bloei komende Boeddha onder de boddhiboom in diepe contemplatie. Aan het eind van de derde wacht (d.w.z. de dageraad) doorzag hij rechtstreeks de Waarheid van de existentiële situatie van de mensheid en de weg tot bevrijding. Hij had Verlichting bereikt. Vanuit deze basis doceerde hij de leer van *dukkha* (lijden of onbevredigendheid) en de *skandha's*. De Boeddha verklaarde: 'O monniken, wat is *dukkha*? Het moet gezegd worden dat het de vijf aggregaten van gehechtheid omvat' (4,20). Deze vijf aggregaten zijn de *skandha's*, waarvan de Boeddha ontdekt had dat zij de oorzaak van alle lijden vormen. Het doorzien van hun aard en werking is noodzakelijk om de relatie te openbaren tussen het zelf en slavernij.

Wanneer men stil zit ter meditatie, zijn het de *skandha's* die zitten, de *skandha's* die kijken, de *skandha's* die hopen, de *skandha's* die waargenomen worden. Als de *skandha's* ontvankelijk zijn (d.w.z. *rupa* is gevoelig, *vedana* is neutraal, *sañña* is evenwichtig en alert, *sankhara* is open en zonder motief en *viññana* is helder en oplettend), dan kan het licht van *boeddi* schijnen op onze onwetendheid en aldus de *skandha's* transformeren in de richting van verfijning. Terwijl men waarneemt kan er een moment ontstaan waarin er geen 'ik' aanwezig is, geen waarnemer – alleen het waarnemen. Op die zeldzame momenten kan de genade van de 'ander', zoals Krishnamurti kon zeggen, komen 'zoals een koele bries die binnenkomt als je het venster openzet. Je kunt de wind niet uitnodigen maar je moet het raam openzetten' (10,122).

Noten

- 1 *The Mahatma Letters to A.P.Sinnott*, Chronological Ed., TPH, Philippines, 1993.
- 2 Spierenburg, H.J., Compiler, *The Inner Group Teachings of H.P.Blavatsky*, Point Loma Publications, 1995.
- 3 Blavatsky, H.P., *Collected Writings*, Vol.XII, TPH, Wheaton, 1987.
- 4 Rahula, Walpola, *What the Buddha Taught*, Grove Press, NY, 1974.
- 5 Blavatsky, H.P., *Collected Writings*, Vol.I, *The Secret Doctrine*, TPH, Wheaton, 1993.
- 6 Blavatsky, H.P., *The Key to Theosophy, An Abridgement*, Quest Books, 1992.
- 7 Rabten, Geshe, *Echoes of Voidness*, Wisdom Publications, London, 1986.
- 8 Govinda, Lama Anagarika, *Creative Meditation and Multi-Dimensional Consciousness*, TPH, Wheaton, 1978.
- 9 Govinda, Lama Anagarika, *The Psychological Attitude of Early Buddhist Philosophy*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1991.
- 10 Krishnamurti, J., *Freedom From the Known*, Harper and Row, 1969.

Uit: *The Theosophist*, september 2002
Vertaling: A.M.I.

De Boeddha en Tolkien

De Vier Nobele Waarheden in Sprookjes

– John Algeo

Het leven van de Boeddha, zoals dat verteld wordt in traditionele verhalen is een soort sprookje met thema's uit veel andere sprookjes, geestelijk zowel als wereldlijk. Hij werd geboren uit zijn moeder na een magische conceptie en terwijl zij in het buitenland op reis was. Hij werd opgevoed als een prins die niets anders om zich heen zag dan gezondheid en geluk, maar die vier visioenen kreeg die zijn leven veranderden. Hij deed afstand van het comfort en de luxe van het huis van zijn vader en onderging grote beproevingen en leed groot gebrek in de wildernis. Hij werd aangevalen door de grote Verleider, maar hij gaf niet toe. Hij maakte de crisis van zijn leven door onder een boom en trad daaruit naar voren om zijn voormalige volgelingen te ontmoeten en om tot de wereld te prediken. Het leven van de Boeddha was een mengsel van sprookjesmotieven.

Dr. John Algeo is internationaal vice-president van de TS en professor emeritus van de universiteit van Georgia, VS. Hij is in het bezit van veel academische onderscheidingen.

Sprookjes zijn al heel oud maar ook heel modern. De populariteit van de twee filmreeksen *Harry Potter* en *The Lord of the Rings* wijst op het feit dat deze werken moderne voorbeelden zijn van het sprookjesgenre. Tegenwoordig worden moderne sprookjes vaak fantasieromans genoemd, maar zij zijn in essentie hetzelfde. De *Harry Potter* boeken en *The Lord of the Rings* zijn moderne sprookjes die alle essentiële kenmerken gemeen hebben van traditionele verhalen van het genre.

Een theorie over de fantasieliteratuur werd uiteengezet door J.R.R. Tolkien, een filoloog en auteur van *The Lord of the Rings*, in een lezing die hij hield in 1938 aan de universiteit van St. Andrews in Schotland en die hij later uitgaf als een opstel 'On Fairy Stories' (Over sprookjes). In dit opstel wijst Tolkien erop dat sprookjes niet over feeën gaan, maar veeleer over een menselijke held op een zoektocht in het land van Faërie, een betoverde en gevaarlijke plaats – mooi, maar niet vriendelijk voor stervelingen. De traditionele beginzin van sprookjes, 'Er was eens...' plaatst het verhaal buiten onze tijd en plaats, in een andere dimensie van realiteit, het land van Faërie.

In zijn opstel wijst Tolkien ook op de vier gebruiksmogelijkheden of waarden van sprookjes. Die waarden zijn ontsnapping, herstel, troost en fantasie. En zij zijn te vinden in *Harry Potter* en in *The Lord of the Rings*, evenals in oudere, traditionele voorbeelden van het genre.

Wat ook vermeldenswaard is, is dat Tolkiens vier waarden van sprookjes gezien kunnen worden als parallel lopend aan de vier Nobele Waarheden die de Boeddha ontdekte in zijn meditatie onder de Bodhi-boom en die de basis van het Boeddhisme vormen. Laten we eens kijken naar zowel Tolkiens waarden als naar de waarheden van de Boeddha om te zien wat ze gemeen hebben.

Ontsnapping en Frustratie

Tolkien zegt dat één waardevol aspect van sprookjes is dat zij een ontsnappingsweg bieden. Ontsnapping wordt vaak gezien als onjuist, een soort plichtsverzaking en men denkt dat ontsnappingsliteratuur psychologische schade berokkent. Maar dat oordeel stemt niet overeen met de realiteit die wij allen ervaren. Tolkien wijst erop dat het zinloos is tegen een gevangene te zeggen dat hij niet mag ontsnappen. Als wij gevangen zitten zoeken wij een manier om vrij te komen.

Veel religieuze geschriften, westerse zowel als oosterse, schilderen ons leven in deze wereld af als een soort gevangenschap die schreeuwt om ‘redding’ of ‘bevrijding’. Dus om ontsnapping. Redding is een ontsnapping uit de ziekte van het zondig zijn naar de gezondheid van geheiligd bestaan. Bevrijding is ontsnappen aan de banden van karma naar de vrijheid van nirvana.

De Eerste Nobele Waarheid van de Boeddha is dat het bestaan teleurstelling, pijn of lijden inhoudt. En die eigenschap van het bestaan komt voor uit het feit dat wij allemaal onszelf zien als een wezen, afgescheiden van alle anderen, terwijl er in feite geen afgescheidenheid van bestaan is in wie ook van ons. Als we zoeken naar een afgescheiden kern in ons wezen, ontdekken we, in de woorden van de Ameri-

kaanse dichter Gertrude Stein, dat ‘er geen daar bestaat’, maar alleen leegte. Bovendien verandert alles wat bestaat voortdurend en is onstabiel. Instabiliteit, leegte en pijnlijke frustratie – dit zijn situaties waaruit we graag willen ontsnappen. De grote wijze uit de Vedanta, Sankaracharya, verklaarde: uiteindelijke realiteit is onveranderlijk Zijn, Bewustzijn en Gelukzaligheid – en dat zijn situaties waarnaar wij graag willen ontsnappen.

Het leven van de Boeddha is een voorbeeld van ontsnapping uit de teleurstelling, de leegte en de instabiliteit van dit leven; en zijn dharma wijst ook de weg aan anderen om te ontsnappen naar Zijn, Bewustzijn en Gelukzaligheid.

Herontdekking en oorzaak

Het tweede waardevolle aspect van sprookjes, volgens Tolkien, is herontdekking. Herontdekking is veeleer het opnieuw ontdekken van een kinderlijke respons op wat nieuw is, in plaats van de conditionering waar de meesten van ons op vertrouwen als een leidraad bij al onze ervaringen. Wanneer we heel jong zijn reageren we fris op elke nieuwe ervaring, want we hebben niets in dit leven om het mee te vergelijken. Maar naarmate we ouder worden, houden we op met op nieuwe manieren te reageren op nieuwe ervaringen, in plaats daarvan beginnen wij te reageren uit gewoonte of conditionering. In plaats van het nieuwe te waarderen beginnen we het te associëren met het oude, en aldus niet te reageren op feitelijke ervaringen maar op onze herinneringen aan voorbije soortgelijke ervaringen. Sprookjes, zei Tolkien, helpen ons bij het hervinden van de frisheid van de reactie van een kind op wat nieuw is.

Toen Christus zei dat niemand het koninkrijk der hemelen binnen kan gaan tenzij hij is als een klein kind, zou hij best de waarde van herontdekking bedoeld kunnen hebben. Wij moeten het gevoel van nieuwheid die het kind kenmerkt herontdekken als wij de nieuwheid van de hemel willen bereiken. Evenzo staat er een mantra in de *Bhagavad Gita*, nl. *Om Tat Sat*, die

vertaald zou kunnen worden (voor zover dat mogelijk is) als ‘O, Dat Wezen’. Maar een taalkundige, Tom McArthur, heeft het vertaald in eigentijds idioom als ‘Tja, zo is het nu eenmaal’. Wij moeten het vermogen herontdekken om op een nieuwe manier te reageren op nieuwe dingen, om te erkennen ‘dat het nu eenmaal zo is’.

De tweede Nobele Waarheid van de Boeddha is dat lijden, pijn en teleurstelling een oorzaak hebben. Lijden, pijn en frustratie zijn niet gewoon ‘zo is het nu eenmaal’; het zijn geen onvermijdelijke situaties, en wij kunnen die oorzaak identificeren. Die oorzaak kan op vele manieren beschreven worden, als gehechtheid, hebzucht, haat of egoïsme, maar in principe is het een onwetendheid over de manier waarop de dingen werkelijk zijn. Tolkien zegt feitelijk dat de oorzaak onze conditionering is, die wij moeten overwinnen door de herontdekking van ons gevoel voor het nieuwe – ons bewustzijn van ‘zoals het nu eenmaal is’.

Troost en een einddoel

Tolkiens derde waarde van sprookjes is troost. Op een zuiver literair niveau verwijst troost naar het feit dat alle ware sprookjes eindigen met de regel ‘en ze leefden nog lang en gelukkig’. Op een algemener niveau verwijst troost naar het feit dat er twee fundamentele gezichtspunten zijn over het leven. De ene is dat het leven een vergissing is die slecht gaat aflopen, en het beste wat we doen kunnen is de slechte afloop met dapperheid en waardigheid tegemoet treden. Dat is de tragische kijk op het leven. Het is het gezichtspunt van Griekse drama’s zoals *Oedipus* en van Angelsaksische gedichten zoals *The Battle of Maldon*.

Het andere gezichtspunt is dat het leven ordelijk is en een doel heeft en goed gaat aflopen, mits we meegaan met de stroom van het leven en meegeven. Dat is het standpunt van het sprookje. Elke tragedie heeft een catastrofe (letterlijk een ‘keerpunt’), wanneer de hoofdfiguur transformeert van een overwinnaar tot een

slachtoffer; het is bijvoorbeeld het moment waar koning Oedipus ontdekt dat hij zonder het te weten zijn vader gedood en zijn moeder gehuwd had. Aan de andere kant, elk sprookje heeft wat Tolkien noemt een ‘eucatastrofe’ (letterlijk een ‘goed keerpunt’), wanneer de held getransformeerd wordt van een slachtoffer in een overwinnaar; dat is het moment, bijvoorbeeld, wanneer de Prins merkt dat het glazen muiltje aan de voet van Assepoester past. Tolkien, een devoot Christen, noemde de evangeliën het grootste sprookje ooit geschreven, omdat zij de eucatastrofe bevatten van de wederopstanding, toen Christus opstond uit de dood, met de belofte dat wij dat ook mogen doen.

De derde Nobele Waarheid van de Boeddha is dat er einde is aan lijden, pijn en teleurstelling. Het is niet genoeg te weten dat die omstandigheden een oorzaak hebben; we moeten ook erkennen dat er de mogelijkheid bestaat dat zij een keer ophouden. Het einde van lijden is nirvana, het ‘uitblazen’ van gehechtheid, hebzucht, haat, zelfzucht en onwetendheid. Tolkien zegt ook dat het einde van het leven een eucatastrofe is en de troost van een gelukkig slot.

Fantasia en de Weg

De vierde waarde van sprookjes, volgens Tolkien, is fantasia. Normaliter zouden wij niet aan fantasia denken als zijnde een waarde, maar wij moeten begrijpen wat Tolkien ermee bedoelde. Fantasia is de eigenschap die wij allemaal bezitten om iets te bedenken dat wij nog nooit eerder gezien hebben of gehoord of ervaren. Wij hebben een aantal vermogens: met het geheugen bedenken wij het verleden; door perceptie bedenken wij het heden; door te anticiperen bedenken wij de toekomst. Maar er is een tijdloos rijk, anders dan het verleden, het heden en de toekomst; het is de wereld van de ongerealiseerde mogelijkheden. In dat rijk wonen alle dingen die niet bestaan, maar die zouden kunnen bestaan. Het zijn alle werelden die alternatieven vormen voor onze feitelijke wereld. Door het vermogen van fantasia kunnen

wij delen van die wereld bedenken, ja zelfs creëren.

Niemand heeft ooit feitelijk een eenhoorn gezien – behalve de pantoffelheld in één van de fabels voor onze tijd van James Thurber. In die fabel ziet de man een eenhoorn in de tuin, en de eenhoorn eet rozen. Dat vertelt hij aan zijn bazige vrouw, die antwoordt: ‘De eenhoorn is een mythisch beest. En jij bent een gek, dus ik ga jou in het gekkenhuis stoppen.’ En zij belt de psychiatrische inrichting die een ziekenwagen stuurt met mannen in witte jassen die op de man aflopen en zeggen: ‘Uw vrouw vertelt ons dat u een eenhoorn hebt gezien en dat die de rozen aan het verorberen was.’ De man antwoordt: ‘De eenhoorn is een mythisch beest. Arme vrouw, ik ben bang dat zij helemaal gek geworden is.’ Dus nemen de mannen in de witte jassen de vrouw mee en stoppen haar in het gekkenhuis. De moraal van dit verhaal is, ‘Tel nooit je gekken voor ze uitgebreed zijn.’

Ook al zijn eenhoorns misschien mythische beesten, ze zijn geschapen door middel van fantasie – iets nieuws uit oude ervaringen. En het is nu moeilijk ons een wereld voor te stellen waarin eenhoorns niet bestaan als mogelijke schepselen, of ze nu wel of niet bestaan in de primaire wereld van onze perceptie. Tolkien noemt schepselen zoals eenhoorns – of zijn eigen Middel-aarde of J.K. Rowling’s Tvenaarswereld van Zweinstein – een ‘secundaire wereld’, die ‘secundair geloof’ oproept, in tegenstelling tot de ‘primaire wereld’ waarin we ‘primaair geloof’ hebben.

Wij hebben allemaal het vermogen om te fantaseren – om iets nieuws te scheppen – omdat wij, in Tolkiens Christelijke termen, geschapen zijn naar het beeld en de gelijkens van God; en daar God een schepper is moeten wij, die naar zijn beeltenis gemaakt zijn, ook scheppers zijn. In theosofische termen, alle mensen zijn Dhyan Chohans in opleiding. Dhyan Chohans zijn de scheppende intelligenties van het universum die de bouwers zijn van de kosmos. Wanneer wij volkomen Dhyan Chohans geworden zijn, zullen ook wij nieuwe pri-

maire werelden scheppen, maar intussen kunnen wij onze eigenschap van fantaseren gebruiken om secundaire werelden te scheppen. Aldus is fantasie ons middel om de baan waarvoor we in opleiding zijn aan te leren.

De vierde Nobele Waarheid van de Boeddha is dat er een manier is om een eind te maken aan het lijden, de pijn en de frustratie. Die manier is zijn Nobele Achtvoudige Pad, dat zich uitstrekt van een ‘juiste opvatting’ van de dingen (hetgeen betekent erkennen ‘dat het nu eenmaal zo is’) tot ‘juiste samadhi’. Samadhi is etymologisch een ‘samenstellen’ of een yoga. Tolkiens yoga is het beoefenen van fantasie. Door fantasie te beoefenen kunnen wij allemaal scheppers zijn, scheppers van ons eigen sprookje.

De Engelse toneelschrijver J.B. Priestly heeft eens gezegd dat wij allemaal sprookjes van onze eigen schepping uitleven.

Wij kunnen niet allemaal zulke rijke en vaardige sprookjes schrijven als de boeken over *Harry Potter* of *The Lord of the Rings*. Maar wij kunnen allemaal zulke verhalen lezen. En een verhaal lezen is haar te componeren, ‘samen te stellen’ (dit is wat het woord ‘componeren’ etymologisch betekent.) Ieder verhaal is in werkelijkheid evenveel verschillende verhalen als er lezers zijn, want elke lezer brengt een andere achtergrond en andere verwachtingen mee bij het lezen van het verhaal, waardoor het een ander verhaal wordt voor ieder van ons. Als wij een verhaal lezen of horen, scheppen wij het in feite opnieuw voor onszelf. En dat is ook een symbool.

Het Ene Zelf van het universum – de Logos, Isvara, God of hoe we het ook noemen – heeft een sprookje geschreven, een fantasie, die het universum is. En dat Ene Zelf leest het verhaal door onze ogen, want wij zijn het Ene Zelf dat verscheidene rollen speelt in het verhaal door en over zijn Zelf. En voor ieder van ons is het verhaal anders. En voor ieder van ons is het verhaal hetzelfde. Het verhaal is hetzelfde voor iedereen omdat het een plot of Plan heeft. Het verhaal is verschillend voor ie-

der van ons omdat wij ieder een andere rol erin moeten spelen.

Het leven en de leringen van de Boeddha zijn een verhaal over ontsnapping aan de frustraties van onwetendheid, haat en hebzucht. Ze vormen een verhaal over de herontdekking van bewustzijn over de oorzaak van dingen. Zij zijn een verhaal met de troost van een eucatastrofe die leidt tot de verlichting van het nirvana. Zij

zijn een model en door dat te volgen kunnen wij een wereld scheppen die wij niet op een andere manier ervaren hebben. In de wereld van onze ervaring is die wereld een fantasie. Maar voor het Ene Zelf van het universum is het de enige Realiteit.

Uit: *The Theosophist*, maart 2003
Vertaling: A.M.I.

Het occultisme is geen magie,
hoewel de magie een van zijn gereedschappen vormt.
Het occultisme is niet het verwerven van vermogens,
zij het paranormaal of intellectueel,
hoewel beide hem ten dienste staan.
Noch is het occultisme het zoeken naar geluk,
zoals de mensen dit woord begrijpen;
want de eerste stap is opoffering,
de tweede verzaking.
Occultisme is de wetenschap van het leven,
de kunst om te leven.

H.P. Blavatsky

Meditatie-Diagram

– Mary Anderson

In 1887/1888 dicteerde mevrouw Blavatsky een *Meditatie-Diagram* aan E.T. Sturdy. Behalve dat het diagram interessant is voor studie en bij meditatie, is het eveneens bruikbaar in het dagelijkse leven.

Mary Anderson is Internationaal Secretaris van de Theosophical Society

Het begint met de woorden: Stelt u eerst Eenheid voor. Hoe doen we dit? We kunnen denken aan de eenheid van al het bestaan als iets ‘niet van deze wereld’, waarbij we de wereld van verscheidenheid, zoals we die kennen, afwijzen. Maar mevrouw Blavatsky gaat verder door twee zaken te noemen waarvan we ons makkelijk een voorstelling kunnen maken: *ruimte* en *tijd*. Alle voorwerpen die we zien bevinden zich in de ruimte en alle gebeurtenissen die we ervaren spelen zich in de tijd af. Ruimte vormt de achtergrond van voorwerpen en tijd is de achtergrond van gebeurtenissen. Als we bekend zijn met voorwerpen en gebeurtenissen, kunnen we ons makkelijk een voorstelling maken van ruimte en tijd. We kunnen ons in werkelijkheid geen voorstelling maken van voorwerpen en gebeurtenissen die zich in leegte afspelen, dat wil zeggen zonder of buiten de achtergrond van ruimte en tijd.

Kunnen we ons daarentegen een voorstelling maken van ruimte en tijd zonder gebeurtenissen en voorwerpen? Als we hiertoe in staat zijn laten we dan met deze meditatie doorgaan!

We moeten ons een voorstelling maken van ‘Uitbreiding in Ruimte en Oneindigheid in Tijd’, dat wil zeggen we moeten de ruimte en tijd waarmee we vertrouwd zijn overstijgen. Deze uitbreiding en overstijging leidt naar wat je zou kunnen noemen

de noumena van de verschijnselen van de ons bekende begrensde ruimte en tijd, dat wil zeggen naar de wortelideeën of archetypen die ten grondslag liggen aan het verschijnen van ruimte en tijd of mayavische ruimte en tijd – in werkelijkheid hun Goddelijke Bron.

Het noumenon van tijd wordt soms Eeuwigheid genoemd. HPB sprak in dit verband van 'Duur'. Het noumenon van ruimte is de 'Eeuwige Ouder', of de Grote Moeder. Er zijn enkele mooie passages over Ruimte in *De Geheime Leer*: 'Wat is het dat was, is en zal zijn, of er een Heelal is of niet, of er goden zijn of niet?... En het gegeven antwoord is - 'Ruimte'.¹ Hier hebben we een verwijzing naar ruimte zonder goden en bijgevolg zonder welk voorwerp dan ook. 'Dat wat ooit is, is één, dat wat ooit was is één, dat wat ooit zal zijn en worden is ook één en dit is Ruimte'.²

Door alles wat bekend is los te laten, komen we datgene wat niet gekend kan worden nabij.

Laten we niet het doel van deze oefening vergeten, dat is, ons Eenheid voor te stellen. Maar als we ons een denkbeeld vormen van uitbreiding en oneindigheid, dan houdt dat een proces van wijder worden en uitzetten in, terwijl wij ons ook zouden kunnen voorstellen dat Eenheid een beperking inhoudt. Het hangt ervan af hoe we Eenheid opvatten - die éénheid die ook 'het Absolute' wordt genoemd. Eenheid kan een samentrekken tot een enkel punt betekenen, dat per definitie geen dimensies heeft. Zoals bij een 'Zwart Gat', kan het lijken alsof de dingen erin verdwijnen. Het is een nulpunt, een leegte. Dit is het pad van '*neti, neti*'. Door alles wat bekend is los te laten, komen we datgene wat niet gekend kan worden nabij.

Maar als Eenheid een uitbreiding veronderstelt om alles te omvatten, betekent dit dat we het als het ware als een grenzeloze sfeer opvatten, waarin ook geen dimensies zijn in die zin dat het alle dimensies over-

stijgt. Het is het Plenum, of de volheid. Dit is de benadering die hier uiteen wordt gezet.

Opgevat als een plenum, omvat oneindige ruimte alle afzonderlijke 'ruimten', drie dimensionaal en meer - 'multidimensionaal', 'uiterlijke ruimte' en 'innerlijke ruimte', enz., in Eén Ruimte. Opgevat als oneindige tijd, omvat Eeuwigheid alle tijd, verleden, heden en toekomst, psychologische tijd, de tijd van onze dromen, enz., in Eén Oneindige Tijd.

Eenheid vooronderstelt natuurlijk zowel een leegte als een plenum. Het Absolute is beide. Het is zowel de omtrek die nergens is als het middelpunt dat overal is.

Ruimte en tijd zijn altijd met elkaar verweven. Tijd wordt bijvoorbeeld beschouwd als vierdimensionaal. Derhalve zijn grenzeloze ruimte en eeuwigheid uiteindelijk één. Ruimte, de Grote Moeder, is de wortel van de materie (*mulaprakrti*). Tijd is de achtergrond voor beweging, de voorkosmische beweging oftewel 'de Grote Adem', de bron van Bewustzijn. Door in gedachten naar de oorsprong van alle voorwerpen in de ruimte terug te gaan, dat wil zeggen naar de bron van substantie of materie en in gedachten terug te gaan naar de basis van alle gebeurtenissen in de tijd, dat wil zeggen naar de bron van de beweging van bewustzijn of geest, komen we zo de Eenheid nabij, waarvan zij aspecten zijn. Volgens de 'Eerste Grondstelling' zal manifestatie plaatsvinden wanneer het Absolute de twee aanzichten van voorkosmische stof en voorkosmische geest of bewustzijn voortbrengt.³

Een volgend element is nu aan de meditatie toegevoegd: we moeten ons uitbreiding in ruimte en de oneindigheid voorbij tijd voorstellen, *met of zonder zelfidentificatie*. Afhankelijk van onze aard kunnen we ons dus uitbreiding in ruimte (grenzeloze Ruimte) en oneindigheid in tijd (Eeuwigheid of Duur) objectief voorstellen, waarbij we onszelf buiten beschouwing laten, of subjectief, waarbij we voelen dat we zelf grenzeloze ruimte en oneindige tijd zijn. De laatstgenoemde benadering herinnert ons aan de methode zoals deze uit-

eengezet wordt in *Yoga of Light* van Geoffrey Hodson.

*Ik ben niet het fysieke lichaam
Ik ben het hogere Zelf
Ik ben niet de emoties
Ik ben het hogere Zelf
Ik ben niet het denkvermogen
Ik ben het hogere Zelf*

Derhalve ben ik onbegrensde ruimte, ik ben oneindigheid. Deze aanpak is gevaarlijk als we bewust of onbewust de persoonlijkheid identificeren met het hogere Zelf. Maar we zullen dit niet doen als we in staat zijn de nadere instructie van HPB op te volgen: 'Er is geen kans op zelfbedrog, wanneer de persoonlijkheid geheel vergeten wordt.' De Meditatie begint zo met inspirerende denkbeelden, waarmee zij, zoals we zullen zien, ook eindigt.

Wat tot zo ver is gezegd, vatten we samen. We beginnen deze meditatie met wat we kennen: dagelijkse objecten en dagelijkse gebeurtenissen. Vervolgens onderzoeken we wat achter deze dagelijkse objecten en gebeurtenissen ligt, we gaan ze te boven, door terug te gaan naar de bronnen respectievelijk in ruimte en tijd en naar dat waarvan deze bronnen niet meer dan aspecten zijn. Daarom is het begin van de meditatie inspirerend, of we ons nu met Oneindige Ruimte en Tijd vereenzelvigen of ons erin verliezen.

Alle spirituele paden beginnen met inspiratie, zoals bijvoorbeeld het Christelijke Mystieke Pad begint met bekering: een totale ommekeer. Alles is veranderd. Niets kan weer hetzelfde zijn. Een dergelijke inspiratie is het begin en het einde van het spirituele pad. Als begin bezielt het ons verder te gaan. Zelfs in tijden wanneer die eerste inspiratie lijkt te vervagen, kan de herinnering aan dat 'Ik heb geweten' ons nog steeds trekken naar het doel waarvan geen voorstelling kan worden gemaakt. In dit geval wordt aan het eind van de meditatie verwezen naar dit doel met de woorden: 'Ik ben een en al Ruimte en Tijd'. We zullen hierop terugkomen.

Maar tussen het begin en het eind van elk spiritueel Pad liggen veel geweldige inspanningen en veel ontmoedigende oenschijnlijke mislukkingen. Laten we even kijken naar de moeizame arbeid die volgt op het begin van inspiratie en vóór de uiteindelijke Zelfrealisatie.

Deze moeizame arbeid en persoonlijke inspanning is verdeeld in 'Verzakingen' en 'Verwervingen', dat wil zeggen, in dat wat we in gedachten moeten afwijzen of ophouden te doen respectievelijk wat we in gedachten moeten doen, hetgeen verwant is aan de *yama's* en de *niyama's* in Rāja Yoga.

Waarom 'in gedachte'? Omdat gedachte voorafgaat aan en resulteert in handelen (ofschoon we onszelf in gedachte voor de gek kunnen houden!). En op zichzelf beschouwd is gedachte een handeling.

De 'Verzakingen' bestaan uit 'het consequent weigeren in de gedachte de realiteit te erkennen van' sommige dingen. De genoemde zaken (alle van tijdelijke aard en een illusie of slechts betrekkelijk werkelijk) hebben alle betrekking op bezittingen. Bijgevolg komt het weigeren om in gedachte de realiteit ervan te erkennen neer op ongehechtheid. Derhalve betekenen de 'Verzakingen' of dat wat men afwijst, het weigeren in gedachte de realiteit te erkennen van:

Scheidingen en ontmoetingen en de gebondenheid aan plaats, tijd en vorm;
Het onderscheid tussen vriend en vijand;
Bezittingen;
Persoonlijkheid;
Gewaarwordingen.

Vervolgens moet dan beseft worden dat deze onwerkkelijk zijn. Dit omvat ongehechtheid op diverse niveaus van onze ervaringen en van ons bestaan. Wanneer we inderdaad de onwerkelijkheid van iets gewaarworden, zullen we er niet langer aan gebonden zijn.

De mensen waaraan we gehecht zijn, kunnen onze verwanten, onze vrienden, degenen die we vereren zijn enz.. We zijn ook gehecht aan bepaalde plaatsen – waar we geboren zijn, waar we gelukkig zijn ge-

weest – en aan bepaalde tijden, misschien ‘de goede oude tijd’ in het verleden of een denkbeeldige ‘Gouden Eeuw’ in de toekomst. Andere gehechtheden hebben betrekking op bepaalde uiterlijke vormen (voorwerpen of routines in ons dagelijkse leven), onze bezittingen, ons ‘kleine’ zelf en zijn aandoeningen.

Wat betekenen deze soorten van gehechtheid voor ons? Zij bewerkstelligen allemaal een uitbreiding van de persoonlijkheid. Het bezitten van veel dingen geeft ons een gevoel groter te zijn; zij blazen onze persoonlijkheid op. Het hebben van een groot gezin of veel vrienden zorgt op dezelfde manier voor een toename van dat zelf. Onze aandoeningen verruimen het gebied van onze waarneming. Wat misschien een mooie ervaring is, kan tegelijkertijd niet meer dan een toename zijn van ons gevoel van eigendunk. Zo zijn we op deze wijze gebonden, hetzij door genietingen die we najagen, of door het ervaren van smart, die we vrezen en trachten te vermijden. We verheerlijken zelfs ons lijden: ‘het nemen van afscheid is zo’n zoete smart’, ‘Onze lieflijkste liederen vertellen onze treurigste gedachten’.⁴

Er is op gewezen dat uit deze gehechtheden bepaalde gevoelens ontstaan. Uit gehechtheid aan mensen, plaatsen en vormen, komen nutteloze verlangens, verwachtingen, verdrietige herinneringen en diepe droefenis voort, waaraan scheidingen en ontmoetingen ten grondslag liggen. Uit de begoocheling van het onderscheid tussen vriend en vijand ontstaat boosheid en vooroordeel. Hebzucht, egoïsme en eerzucht vloeien voort uit de illusie van de realiteit van het hebben van bezit. De begoocheling van de persoonlijkheid geeft aanleiding tot het ontstaan van ijdelheid enerzijds en tot wroeging anderzijds. Uit de illusie de gewaarwording voor de werkelijkheid te houden ontstaat gulzigheid en zinnelijkheid. Dit zijn niet meer dan voorbeelden: ‘Het diagram geeft niet meer dan algemene aanwijzingen’.

Hoe gaan we om met deze verzakingen of zelfverloocheningen? In de eerste plaats kunnen we beseffen dat de diverse ge-

noemde gehechtheden de bron zijn van gebondenheid, onwetendheid en tweedracht. Gebondenheid betekent het beroofd zijn van vrijheid, inclusief onze vrije wil; onwetendheid is het gebrek aan wijsheid; tweedracht is de afwezigheid van liefde. Het is interessant dat aan het besluit van *At the Feet of the Master* deze drie – wil, wijsheid en liefde – genoemd worden als de vereisten voor het betreden van het Pad van Heiligheid.⁵ In de tweede plaats, als we waarachtig de aard van deze gehechtheden beseft hebben, kunnen we zeggen, zoals in het Diagram gesteld wordt, ‘ik ben zonder eigenschappen’ Als we inderdaad hun ware aard beseffen, zullen zij eenvoudigweg wegvallen, zoals vallende bladeren in de herfst. We worden herinnerd aan de woorden in *Het Licht van Azië*:

Waar er geen middel is om die boei te breken,

Die u gekluisterd houdt aan ‘t wisselend wiel,

Dan waar het grenzeloos Zijn een vloek in wezen

En leed der dingen ziel.

Maar U bindt niets! Der dingen ziel is rust...⁶

Maar als we in werkelijkheid niet de verkankelijke aard van die gehechtheden beseffen en desondanks zeggen ‘Ik ben zonder eigenschappen’, dan zullen we onszelf misleiden door voor te wenden dat wij – als persoonlijkheid – ‘zonder eigenschappen’ zijn. We zullen onszelf misleiden, want zij *vormen* de persoonlijkheid!

De derde stap is het besef dat men is zonder *welke* eigenschap ook. Een dergelijke realisatie is uiteindelijk inherent aan Ātmā.

Laten we ons nu verdiepen in de ‘Verwervingen’.

Zij zijn van drieërlei aard: binnen onszelf, buiten onszelf en wat onszelf verbindt met hetgeen buiten ons is.

Binnen onszelf: Stel voor de ‘In je verbeelding voortdurende aanwezigheid in alle ruimte en tijd.’

Uit dit besef 'ontstaat een onderlaag van herinnering die tijdens slapen en waken blijft bestaan' – misschien, diep in ons hart, de herinnering wie we zijn, de vonk van die Ene Vlam – in werkelijkheid de Vlam zelf, waardoor alle vrees verdwijnt.

Buiten onszelf: we ontwaren beperking alléén in alle levende wezens.

Aangezien we weten dat 'niets volmaakt is' of volledig, dat de werkelijkheid van de wereld waarin we leven slechts 'betrekkelijk' is, zijn we in staat op een onpersoonlijke wijze kritiek te leveren, zonder lof of blaam.

En de schakel tussen hetgeen binnen ons is en daarbuiten wordt samengevat in het 'voortdurend pogen een geestesgesteldheid te bereiken tegenover alles, die noch liefde, noch haat, noch onverschilligheid is'.

Liefde en haat zijn beide aantrekkingen met successievelijk een positief en een negatief karakter. Onverschilligheid is gehecht zijn aan niet-gehechtheid, het vermijden van gehechtheid. Als we zonder (persoonlijke) liefde zijn, zonder haat en zonder onverschilligheid, zijn we zonder persoonlijke bindingen en zo zonder begeerten. Bijgevolg kunnen we alle dingen helder en objectief zien en in elk individueel geval juist, met onderscheidingsvermogen, handelen, waarbij we ons realiseren dat hetzelfde innerlijke goddelijke in alle dingen verblijft. Dit betekent dat we kalm blijven, onverstoord en evenwichtig. Zo ontwikkelt zich deugdzaamheid spontaan.

'Welwillendheid, sympathie, rechtvaardigheid, enz., ontstaat uit de intuïtieve identificatie van het individu met anderen,

ofschoon onbewust voor de persoonlijkheid.'

De openingszin – 'Stel Eénheid voor door uitbreiding in Ruimte en Oneindig in Tijd' – wordt onder woorden gebracht en aangevuld met de laatste woorden van het Meditatiediagram: 'De verwervingen worden volmaakt door de idee 'Ik ben alle Ruimte en Tijd'.' Onthoud dat dit alleen naar waarheid gezegd kan worden wanneer de verzakingen en verwervingen tot in de perfectie beoefend worden. Dan is het niet de persoonlijkheid die zichzelf ziet als alle Ruimte en Tijd, maar de Spirituele Aard die zichzelf kent als één met de ene werkelijkheid.

De tekst wordt voltooid met de woorden 'Verder dan dit ... (kan men niet zo spreken)'. Dit is het sluitstuk van de tekst van het Meditatiediagram, maar misschien ook alleen het begin van meditatie. Wat daar voorbij ligt is niet in woorden te vatten en gaat zelfs ons bevattingsvermogen te boven; voor het denkvermogen is het onmogelijk zich hiervan een voorstelling te maken.

'De rest is stilte.' En in die stilte kan ware meditatie plaatshebben.

Verwijzingen

'Abridgement of the Secret Doctrine', blz 7.

Ibidem, blz 8.

Ibidem, blz 11.

Shelley, P.B., 'To a Skylark.'

'At the Feet of the Master, blz 85.

Arnold, Edwin, 'The Light of Asia,' blz 210

Uit: *The Theosophist*, augustus 2002
Vertaling: Ton van Beek

Vragen en antwoorden

Dit artikel is het tweede deel van de tekst van een zitting van het Wereldcongres van de TS, gehouden te Sydney in 2001 waaraan mevrouw Radha Burnier en dr. John Algeo deelnamen.

Vraag: Ten eerste: er is zoveel gezegd en benadrukt tijdens dit congres over de eenheid van levende wezens en onze theosofische aanroep is één van de krachtigste en nuttigste geheugensteuntjes voor dit éénzijn. Waarom wordt onze aanroep dan toch zo zelden gebruikt tijdens dit congres? Is het een juweel of een diamant die verborgen moet blijven?

Ten tweede: ik zou een korte discussie op prijs stellen over de kracht van gebed.

Ten derde: sommige sprekers hebben vermeld hoe wij het leven van mensen zouden kunnen verbeteren die misschien moeilijkheden hebben of ongelukkig zijn. Waarom werd gebed hierbij niet genoemd? Is het dan niet waar dat gebed een manier is om uit ons eigen dilemma gered te worden?

J.A.: Madame Blavatsky spreekt over gebed in *De Sleutel tot Theosofie* en zij onderscheidt een aantal verschillende soorten gebed, zoals theologen inderdaad altijd gedaan hebben. Wat wij meestal zien als gebed is wat soms genoemd wordt vragend gebed. Het is het vragen om dingen, het soort gebed waar Mark Twain, de Amerikaanse humorist, de draak mee stak. Hij zei, 'Weet u wat gebed is? Gebed is een heleboel mensen in Amerika die naar Europa varen en God bidden om westenwind en een heleboel mensen in Europa die naar

Amerika varen en God vragen om oostenwind en zij varen allemaal op stoomschepen.'

Welnu, HPB verwierp dat soort gebed, en in plaats daarvan sprak zij over iets dat zij noemde 'intentioneel gebed', hetgeen betekent het vormen van een doel in ons eigen denkvermogen en het evenzeer te richten tot ons eigen hoger zelf als tot een of andere macht buiten onszelf. Wij kunnen in feite ons hoger zelf objectiveren tot een soort macht van buiten; veel mensen vinden dat makkelijker te realiseren en daar is niets mis mee. Maar gebed is niet zozeer ergens om vragen als zichzelf voorbereiden op een toestand waarin wij iets kunnen ontvangen. Dat soort gebed is niet heel anders dan meditatie.

Dus theosofen praten wel over gebed en bidden ook heel wat in die zin, denk ik, en dat soort gebed is niet onbelangrijk. In feiten is het onze gedachten en idealen in taal omzetten. Het evangelie van Johannes begint met een paar heel beroemde regels: 'In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.' Het evangelie spreekt over meer dan alleen maar een woord zoals wij de term normaliter begrijpen – het spreekt over logica, rede, patroon, plan, doelstelling. Maar tegelijkertijd is het ook waar dat de wereld geschapen wordt door woorden. Zo zegt Genesis: 'In den beginne schiep God de hemelen en de aarde.' Maar de wereld was zonder vorm en ledig, dus God gaf vorm aan de hemel en de aarde door een daad van taal door te zeggen, 'Laat er licht zijn'.

Wij scheppen de wereld door onze woorden; de manier waarop wij over de wereld praten is de manier waarop wij erover denken en onze gedachten scheppen de wereld zoals wij daarop reageren. Wanneer wij over de wereld praten op negatieve, angstige toon, zal de wereld negatief, angstig en bevreesd zijn. Ik suggereer niet een soort gemakkelijk optimisme, maar als wij vertrouwen hebben in de theosofische visie van de wereld en in het plan dat de wereld bestuurt, weten wij dat alles goed zal komen.

Er gaat een verhaal over een veertiende-eeuwse Engelse mystica die Juliana van Norwich heette. Zij was heel erg ziek en kwam dicht bij de dood. Tijdens haar ernstige ziekte kreeg zij visioenen van Christus; en op een bepaald moment raakte zij in gesprek met hem en vroeg hem feitelijk: 'Waarom bestaat er lijden in de wereld?' Het specifieke probleem dat Juliana had met de traditionele Christelijke leer was dat de enige mensen die gered kunnen worden en naar de hemel kunnen gaan diegenen zijn die gedoopt zijn. Dus vroeg zij Christus hiernaar, en Christus antwoordde haar, 'Alles zal goed komen, en alles zal goed komen, en alles zal goed komen.'

Als onze fundamentele veronderstelling is dat 'alles goed zal komen', dan is dat een inspiratie voor ons om naar buiten te gaan en dat te laten gebeuren. Dat zal echter niet gebeuren tenzij wij ervoor zorgen dat het gebeurt en we kunnen daar niet voor zorgen als we niet in gedachten een beeld gevormd hebben van een wereld waarin de mogelijkheid bestaat dat het gebeurt. Gebed, in de zin van Blavatsky's gerichte gebed, vormt de notie van zo'n wereld, die vervolgens kan leiden tot de realisatie van die wereld.

RB.: Kent u de zegswijze, 'Wanneer de goden iemand willen straffen, verhoren zij zijn gebeden'? De onverstandige mens weet niet wat goed voor hem is, dus als hij krijgt waar hij in zijn gebed om vraagt, hoeft dat geen verbetering voor hem te betekenen. Vaak bidden mensen om verlossing uit hun lijden, maar die ervaring zou precies kunnen zijn wat zij moeten leren om geduldiger te worden en mededogender, of volwassener. Ervaringen zijn gelegenheden tot leren. Mensen bidden over het algemeen dat wat zij vervelend vinden weggenomen wordt uit hun leven door één of andere macht buiten henzelf. Dus wanneer de goden onze gebeden verhoorden, zouden ons, zelfs als we niet gestraft werden, mogelijkheden ontnomen worden die noodzakelijk zijn voor de groei van de ziel.

De aanroep die Annie Besant schreef is inspirerend, maar deze simpelweg vele malen herhalen doet ons geen groter gevoel van eenzijn of niet-afgescheidenheid ervaren. Ik ben niet tegen het gezamenlijk opzeggen ervan, maar *hoe* we het zeggen is heel belangrijk. Wij kunnen het onuitsproken zeggen, mentaal, niet met woorden, en toch groeien tot een groter gevoel van eenheid.

Wat wij zeggen en doen is goed of niet goed, afhankelijk van wat wij zijn. In *De Geheime Leer* schrijft HPB een paar passages over het uitspreken van het woord *Om*. Zij zegt dat het effect van het uitspreken van dat woord sterk afhangt van wie het doet. Wanneer een yogi het uitspreekt, kan het grote kracht hebben; wanneer een gewoon iemand het zegt, is het misschien helemaal niet effectief. Dus moeten wij trachten ervoor te zorgen dat de juiste conditie bestaat binnenin ons om gebed, invocatie, gedachte of intentie echt weldadig te doen zijn.

In *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett* wordt het volgende verteld: blijkbaar vroeg Sinnett zijn verheven correspondent wat hij vond van het oosterse idee dat iemands laatste gedachte zijn volgende incarnatie beïnvloedt. Het antwoord is zeer interessant, maar ik kan hier alleen de essentie noemen. Ons wordt verteld dat de laatste gedachte niet intentioneel kan zijn. Iemand die een slecht leven geleid heeft kan niet op het laatste moment zeggen 'O God,

ik ben u toegewijd' en Gods voeten bereiken. De laatste gedachte komt naar voren in overeenstemming met het soort leven dat die persoon geleid heeft. Daarom is het heel belangrijk om aandacht te geven aan de kwaliteit van ons dagelijks leven.

Bestaat er sympathie, eerlijkheid, onzelfzuchtigheid in al onze relaties? Andere mensen kunnen onze gedachten niet lezen, maar wij weten hoe die zijn. Wat voor soort gedachten hebben wij en welke gevoelens komen in ons op, niet alleen wanneer wij onze medemensen ontmoeten, maar misschien wanneer wij een slang tegenkomen, of een kolonie mieren die haar werk doet? Misschien ontstaan er gevoelens van afschuw en geweld, dus wij moeten op onszelf letten. Hoe is de situatie binnenin ons die onze invocatie of gebed effectief kan maken op de juiste manier en teweegbrengen wat weldadig is voor anderen?

Dus ik denk dat wij ons niet druk hoeven te maken over hoe vaak wij de invocatie samen opzeggen. Er ligt een bepaalde betekenis in het samen doen, maar wij kunnen het doen zonder de woorden hardop te zeggen. Het is heel belangrijk hoe wij onszelf in ons dagelijks leven voorbereiden, hoe zuiver wij worden, hoe zelfloos wij zijn en hoe mededogend.

(wordt vervolgd)

Uit: *The Theosophist*, augustus 2002
Vertaling: A.M.I.

Karma is een onwrikbare wet
van absolute Liefde,
Rechtvaardigheid en Genade.

Sir Edwin Arnold

Een groot allesomvattend veld van energie

– Jack Patterson

Buiten het menselijk bevattingsvermogen

In veel godsdiensten wordt God gesymboliseerd als de zon als leven-gevend middelpunt van het zonnestelsel, dat de grondslag is van alle bestaan. De zon straalt een onvoorstelbare hoeveelheid energie uit als licht dat omgezet wordt in warmte wanneer het in aanraking komt met een vast voorwerp zoals de aarde. Toch zijn veel meer subtiele energieën afkomstig van de zon, want men zegt dat het een verborgen spiritueel centrum is; het allerhoogste Atman of de Goddelijke Wil.

Dit werd erkend in de rituelen van de oude godsdiensten. In het oude Egypte werd *Ra* vereerd als de Zonnegod, maar later werd de goddelijke macht van Ra verbonden met de Eenheid van de verborgen God, *Amen*, zodat *Amen-Ra* de naam werd van de allerhoogste Godheid.¹ In de Griekse godsdienst wordt Apollo gezien als de ‘Zonnegod’. Tot op de dag van vandaag, reciteren veel Hindoes de grote mantra opgedragen aan de zon - *de Gayatri*. Maar in werkelijkheid is dit een aanroep tot de Ene Allerhoogste Werkelijkheid, waarvan de zetel, zoals esoterici suggereren, zich in de zon bevindt.

H.P. Blavatsky schreef dat het beschrijven van de Ene Werkelijkheid het menselijk verstand te boven gaat.

Deze moeilijkheid werd met helder inzicht uitgedrukt door een bewoner van een gevangenis die theosofie had bestudeerd. In een brief aan de schrijver zei hij “Ik heb voor mijn God geen naam. Ik geloof aan Eén God, ofschoon ik beslist weiger er een naam aan te geven. Want hoe kunnen we ons een voorstelling maken van (laat staan een naam geven aan) iets dat totaal niet te kennen is voor het bewustzijn? God is het

begin, maar wanneer en wat is dat? Aangezien ik nu ben, vormt het verleden mijn geheugen (niettemin is het een deel van mij), waaraan ik nooit ontsnappen kan en de toekomst (als men nota neemt van de cyclische patronen) is slechts een herhaling van het verleden, zij het enigszins gewijzigd.”

Vanwege de moeilijkheid om een werkelijkheid die het menselijk verstand te boven gaat onder woorden te brengen, hebben enkele overleveringen het probleem opgelost door te definiëren wat God niet is. Volgens de Indiase traditie is de Ene Realiteit omschreven als ‘*Neti Neti*’ – ‘niet dit: niet dat’ – niet iets dat we kunnen kennen met het bewustzijn. In andere tradities is de naam van God zo heilig dat deze onuitspreekbaar is. De Joodse YHVH, de onzegbare naam van het eeuwigdurende Bestaan, was niet bedoeld om te worden uitgesproken, maar werd later verkeerd uitgesproken als Jehovah.² Ook de Maori’s van Nieuw Zeeland hielden de naam van hun allerhoogste God, *IO*, voor zo heilig dat deze slechts onder de meest gunstige omstandigheden werd uitgesproken.

Niettemin zijn aan de Uiteindelijke Werkelijkheid, de oneindige grenzeloze bronoorzaak van het universum in vele godsdiensten verschillende namen gegeven. Deze is afwisselend als God of Godheid, Allah, Parabrahm, Brahman, Dat, de Leegte, Tao, of Ain Soph aangeduid, om maar enkele benamingen te noemen. Wat dit uitgebreide en oude gedachtespectrum gemeen heeft is het diepere begrip dat de bronoorzaak alomtegenwoordig en onkenbaar is. Alhoewel onkenbaar, is God of Allah of Brahman, paradoxaal genoeg, overal aanwezig en zo nabij en intiem als je adem. Zoals de psalm uit de bijbel (139 v. 7) vraagt: Waarheen zou ik gaan voor uw Geest? Waarheen vlieden voor uw Aangezicht?³

In Theosofische Terminologie

We hebben even gekeken naar de terminologie waarmee in verscheidene godsdiensten het begrip “God” tot uitdrukking wordt gebracht.. Zoals we hebben begrepen, wordt God gewoonlijk opgevat als onkenbaar voor de menselijke geest, maar tegelijkertijd als alomtegenwoordig. Zo is het nuttig om te proberen te begrijpen hoe deze concepten en terminologie is overgenomen in theosofische leringen waarin onderscheid wordt gemaakt tussen een Absolute God en een Immanente God.

Eén van de stichters van de Theosophical Society, H.P. Blavatsky, schrijft op een wijze die erop wijst dat haar kennis van de Werkelijkheid van een bron buiten het gewone menselijke denkvermogen afkomstig was. Zij postuleert als grondstelling “Een alomtegenwoordig, eeuwig, grenzeloos en onveranderlijk (d.w.z. nooit veranderend) Beginsel, waarover elke speculatie onmogelijk is, omdat het het menselijke begripvermogen te boven gaat en door menselijke uitdrukkingen of vergelijkingen alleen kan worden verkleind”.⁴ Zelfs in het geval dat een dergelijk begrip het menselijk verstand te boven gaat, zullen veel mensen het intellectuele begrip van het Absolute accepteren dat volmaakt en zelfbestaand tot in eeuwigheid is, omdat het tegemoet schijnt te komen aan hun diepste religieuze behoeften. Maar we komen in moeilijkheden door te proberen te begrijpen hoe het Absolute toch in een wereld aanwezig kan zijn, die gemanifesteerd wordt door tijd en ruimte. Om dit mogelijk te doen zijn moet de onbeweeglijke Ene Absolute Werkelijkheid actief worden als vele individuele eenheden of ‘levens’. Het Indiase heilige geschrift, *De Bhagavad Gita*, die getrouw de esoterische traditie uitdrukt, zegt dat, wanneer de Ene Werkelijkheid een ‘klein deel’ van zichzelf heeft getoond, hij blijft die hij is⁵, een idee dat nog moeilijker te begrijpen is. Hoe dit gebeurt schijnt een mysterie te zijn, dat geheel buiten het menselijk bevattingsvermogen is gelegen. Bewoordingen die het scheppingsidee vermijden

zijn door H.P. Blavatsky en latere theosofische schrijvers gebruikt. Enkele luiden:

“Het Vele emaneert uit het Ene” of “het Ene ontvouwt uit zijn eigen essentie de wereld van het Vele.”⁶

De Geheime Leer stelt dat het Ene zich manifesteert als het vele door een proces van emanatie. Het Ene Bestaan ademt als het ware een gedachte uit, die de Kosmos voortbrengt. Door zich te hullen in steeds meer stoffelijke vormen ontstaat uit de goddelijke eenheid gaandeweg onze wereld, bestaande uit ontelbare, afzonderlijke vormen. Uit een passieve toestand, waarin potentialiteit sluimert, brengt het wereldproces de rusteloze, onophoudelijke activiteit die we om ons heen zien in beweging.⁷

Dit wijst erop dat Goddelijke Gedachte of Ideatie aan deze emanatie voorafgaat - een opvatting die meestal aanvaardbaar is voor degenen die van mening zijn, dat gedachte vooraf gaat aan handeling of dat ‘eerst intelligentie verscheen’. Maar volgens deze zienswijze schept God niet de wereld en trekt zich dan terug. Het Ene blijft als de ultieme essentie in alles bij voortduring aanwezig. H.P. Blavatsky verduidelijkt dit: “De wortel van de gehele natuur, objectief en subjectief, en van al het andere in het heelal, zichtbaar en onzichtbaar, *is, was* en *zal altijd* één absolute essentie zijn, van waaruit alles begint en waarin alles terugkeert”.⁸

H.P.B. gebruikt de woorden ‘één absolute essentie’ die alles omvat. Een aantal theosofen vindt het misleidend om te zeggen dat we allemaal deel uitmaken van het Ene, aangezien we in het leven juist beseffen dat ons lichaam verschilt van alle andere lichamen.

Afgescheidenheid is duidelijk zichtbaar. Daarom zeggen sommigen, dat met Eenheid een Eenheid van Essentie bedoeld wordt en niet van gemanifesteerd bestaan. Maar anderen houden vol dat het wezen van een voorwerp dat voorwerp *is*. Van dit standpunt uit gezien is Alles Eén. Deze verschillende standpunten laten duidelijk de moeilijkheid zien om met woorden een subject als de Ene Realiteit te verklaren.

Misschien kunnen we veiligheidshalve zeggen dat, alhoewel het Absolute onkenbaar is, zijn werkzaamheid op alle niveaus kan worden waargenomen.

In theosofische terminologie uitgedrukt, bestaat de wereld die emaneert binnen de Logos – het Machtige Wezen dat beschouwd kan worden als ‘God Immanent’ en zich in alles bevindt. In het Grieks betekent Logos ‘woord, spraak of reden’ en kan derhalve duiden op geluid dat schept. Als theosofische term betekent het ongetwijfeld het scheppende, vormgevende aspect van *Mahat of Goddelijk Denkvermogen*. In de Indiase traditie is het gelijkwaardig aan *Ishvara*, het Allerhoogste, of de Heer van een Zonnestelsel of planeet.

“De wortel van de gehele natuur, objectief en subjectief, en van al het andere in het heelal, zichtbaar en onzichtbaar, is, was en zal altijd één absolute essentie zijn, van waaruit alles begint en waarin alles terugkeert”

Wil evolutie kunnen optreden in de wereld van het vele, dan is dualiteit noodzakelijk om voor de interacties te zorgen die vorm geven aan manifestatie. De eerste dualiteit is die tussen geest en stof, maar beide zijn feitelijk de Ene Energie gepolariseerd in twee uitersten. Geest is het Absolute binnen de wereld van manifestatie en bezielt volgens H.P. Blavatsky alle materie en substantie als het levensbeginsel. Leven is geest, is beweging. Zijn tegenpool, materie, die ten grondslag ligt aan de wereld van vormen is het stabiele aspect van de dualiteit. Het spel van het actieve levensbeginsel door de wereld van vormen heen brengt bewustzijn voort en maakt evolutie mogelijk. Deze dualiteit is vanzelfsprekend uiteindelijk illusionair omdat het doel van de evolutionaire reis van de zelfbewuste wezens is terug te gaan naar de Eenheid waaruit zij zijn voortgekomen – maar nu nemen zij de vruchten van hun er-

varingen uit de wereld van dualiteit met zich mee.

Er kan een objectief element zijn in de hogere bewustzijnsniveaus, maar zij die het Al-bewustzijn of kosmisch bewustzijn hebben gekend, vertellen dat het totale universum is ervaren binnenin hun bewustzijn als mens. Zij zijn het universum, wat erop wijst, dat op dit bewustzijnsniveau dualiteit is overstegen. Maar voor ons in de lagere werelden van de persoonlijkheid, vormen subject-object-relaties en alle andere dualiteiten de werkelijkheid.

Men zou God kunnen opvatten als 'het Ene Grote Alles Omvattende Veld van Energie waarin we leven en ons voortbewegen en waarin we ons bestaan hebben. In alles is leven – er bestaat geen dode stof.'

In veel religieuze begrippen wordt een fundamenteel onderscheid gemaakt tussen geest en stof. Maar H.P. Blavatsky herinnert ons eraan dat deze beide voortkomen uit de Ene Transcendentale Bron. Zonder stof houdt geest op te bestaan. Geest is de ultieme sublimatie van stof en stof is gekristalliseerde geest. Hetzelfde idee is enigszins anders onder woorden gebracht door een andere schrijver: "Daarom zijn geest als 'originante' (oorsprong) en materie als 'resultante' geen onafhankelijke realiteiten, maar twee facetten (twee polen) van de Ene Realiteit; materie als geest in zijn grofste vorm en geest als het meest 'etherische' materiaal".⁹ Geest en stof vormen de ene energie, maar we ervaren ze als polaire wisselwerking.

Tegenwoordig bevestigen wetenschappers dat de subatomaire deeltjes waarop de materiële vormen gebaseerd zijn niet meer dan pakketjes energie zijn. Bijgevolg zijn zowel geest als stof energie. De eerste, een veel meer verfijnde vorm van die Ene Energie, is altijd in beweging, terwijl de tweede, stof (of materie), dezelfde energie

is in meer vaste vorm. Maar er bestaat slechts Eén Energie.

Tegenwoordig moet een deugdelijk en aanvaardbaar begrip van de Ene Realiteit gebaseerd zijn op energie. Vanzelfsprekend moet het ook uitgedrukt worden in moderne taal, die tegelijkertijd in overeenstemming is met de theosofische terminologie.

Een Groot Allesomvattend Veld van Energie

In de hedendaagse wereld zou elk aanvaardbaar idee van God de 'Heelheid' en de 'Eenheid', zoals is besproken in eerdere paragrafen, moeten inhouden en in overeenstemming moeten zijn met het heelal als een groot veld van energie.

Om aan deze maatstaven te voldoen zou men God kunnen opvatten als 'het Ene Grote Alles Omvattende Veld van Energie waarin we leven en ons voortbewegen en waarin we ons bestaan hebben'. In alles is leven – er bestaat geen dode stof.' Bijgevolg moet dit Grote Veld van Energie niet alleen de levenskracht of geest in elke vorm inhouden, maar ook de materie van die vorm, vanaf het kleinste subatomaire deeltje tot aan het gehele zonnestelsel. Het moet niet alleen de zichtbare en concrete wereld inhouden maar ook de onzichtbare rijken, vol leven op een meer verfijnd en minder vast niveau. Alles deelt in deze Eenheid die tegenwoordig soms God-Energie wordt genoemd.

Enkelen zijn zich, in diepe meditatie, bewust geworden van dit uitgestrekte energieveld; zij realiseerden de eenheid met al het leven in een transcendente ervaring van kosmisch bewustzijn.¹⁰ Maar of we er ons wel of niet van bewust zijn, het veld van energie is de hele tijd aanwezig. Het kan vergeleken worden met de elektrische energie die in het krachtstation wordt opgewekt en wordt doorgegeven aan huizen en fabrieken. Het elektrisch potentieel bevindt zich altijd in de stroomdraad maar we worden ons ervan bewust wanneer een schakelaar wordt omgedraaid en een gloeilamp aangaat of een machine begint te werken. In deze analogie is elk levend we-

zen een brandpunt van die energie en openbaart het veld van energie door levend te zijn net zo als de gloeilamp wanneer de schakelaar wordt omgedraaid.

Wij zijn God

Volgens de Advaita filosofie van Sri Shankaracharya bevindt de Ene Realiteit zich niet ergens ‘daarginds’ of ‘in de hemel’ onafhankelijk van ons ‘hier beneden’. We zijn in feite *ondergedompeld* of *ingebod* in het goddelijke. H.P. Blavatsky bevestigde bovendien dat de ziel (het hoogste aspect van menselijk bewustzijn – misschien zou het beter geest genoemd kunnen worden) fundamenteel gelijk is met de Absolute Realiteit. *Ieder is een vonk van het Ene Leven, onlosmakelijk daarmee verbonden*. Deze uiteenzettingen betekenen letterlijk, dat ieder aspect van onze menselijke natuur, zelfs de persoonlijkheid zelf binnen de grenzen van het fysieke bestaan, afkomstig zijn uit de Ene Realiteit. ‘Ieder van ons is geworteld in die Realiteit en is daarom in wezen goddelijk, *één met en fundamenteel gelijk aan de Universele Overziel*’, de Overziel die ‘zelf een aspect is van de Onbekende Wortel ‘zoals H.P. Blavatsky gewoon was te zeggen’.¹¹

Wij zijn dit Ene Grote Veld van Energie, deze Eenheid. Wij zijn God! Hij is niet in ons; Hij is ons. In ruimere zin opgevat zouden we ons wellicht van het persoonlijk voornaamwoord kunnen losmaken en zeggen *Het is ons*.

Er wordt gesteld dat een dergelijke buitensporige bewering gemaakt is door de mystieke dichter, William Blake, wanneer hij zegt: ‘Ik ben Jezus Christus maar dat ben jij en jij ook’. We zijn allen Eén. H.P. Blavatsky zei dat we deel uitmaken van Eén Bewustzijn. Onze persoonlijke samenstelling van gedachten en gevoelens geven ons een bedrieglijk gevoel van afgescheidenheid. We identificeren ten onrechte het deel van het ene Bewustzijn dat we gebruiken met onszelf en vergeten, dat we uiteindelijk deel uitmaken van een groter geheel.

In zijn boek *The Atman Project* vestigt Ken Wilber er de aandacht op dat het vasthouden aan een gevoel van afgescheiden

identiteit de realisatie blokkeert dat we deel uitmaken van het Ene. “Volgens de eeuwige wijsbegeerte, is het terugvinden van deze oneindige en eeuwige Heelheid het enige en vurigste verlangen van mannen en vrouwen. Want niet alleen vormt Atman de basis aard van alle zielen, elke ziel of elk individu weet of voelt aan dat dit zo is. Ieder individu – elk bewust wezen – voelt intuïtief voortdurend aan, dat zijn eerste Natuur het oneindige en eeuwige is, het Alomvattende en de Heelheid - hij/zij is beziel, dat wil zeggen, met een ware Atman-intuïtie.¹²

Wilber vervolgt met te zeggen dat om deze transcendentie te verwirkelijken, de dood van het ‘afgescheiden zelf’ nodig is en voor de meesten van ons is dit ons kostbaarste bezit. Het zou echter heel goed mogelijk kunnen zijn dat dit intuïtieve besef, dat onze ware aard, Atman, of Goddelijke Wil is, ons gedurende de evolutie voortdrijft door talloze ervaringen en het overwinnen van alle obstakels, tot uiteindelijk onze zelfidentiteit is opgegaan in Heelheid.

Mens en God

In de wereld zoals we deze kennen schijnt het besef van het zelf de kern van ons wezen te zijn. We zeggen ‘ik denk’, ‘ik voel’ en houden ons bezig met wat we denken en voelen en in mindere mate met de personen en zaken die in ons waarnemingsveld komen. Maar we zijn niet echt geïnteresseerd in datgene dat het denken en het voelen doet – dat is het enige ding dat we niet kunnen kennen omdat we het *zijn*. In het dagelijkse leven wordt wat men ziet, voelt, ruikt en hoort als de werkelijkheid geaccepteerd, en wordt de ‘objectieve’ wereld ‘daarbuiten’. We worden ondergedompeld in een wereld van dualiteit.

Daarom heeft de mens, met zijn denkvermogen geworteld in *dualiteit* – *subjectieve en objectieve* waarneming – zich eeuwenlang beschouwd als afgescheiden en verschillend van God. Hij heeft zich een beeld van een Persoonlijke God gevormd met eigenschappen die weinig verschillen van die van een menselijk wezen. Zelfs te-

genwoordig realiseren weinigen zich, dat toewijding aan een God buiten onszelf, hoe oprecht ook, een bestendinging is van deze dualiteit en het ware idee van Eénheid verduistert.

Verwijzingen

- 1 T.M. Stewart, *The Symbolism of the Gods of the Egyptians* (Baskerville Press, London 1962) blz.65-66
- 2 H.P. Blavatsky, *The Secret Doctrine* (T.P.H. Adyar, vijfde herziene uitgave, herdrukt 1971) deel 6, glossarium blz. 486
- 3 Anna Lemkow, *Het Heelheid Principe* blz. 49 (Uitgeverij TVN Amsterdam 1993) blz. 49 *The Wholeness Principle* (Quest Books T.P.H. Wheaton 1990) blz. 24-25
- 4 HPB, Deel 1, blz. 79

- 5 *The Bhagavad Gita* vertaald door Annie Besant (T.P.H. Adyar twaalfde herdruk 1970) tiende verhandeling vers 42, blz. 152
- 6 H.P.B. *The key to Theosophy* bewerkt door Joy Mills (T.P.H. Wheaton 1985) blz. 38
- 7 Shirley Nicholson, *Ancient Wisdom – Modern Insight* (T.P.H. Wheaton 1985) blz. 23
- 8 H.P.B. *The Key to Theosophy* ib. blz. 27
- 9 Edi D. Bilimoria, *The Garment of the Cosmos* (in *The Theosophist*, April 1999) blz. 730-731
- 10 Dr R.M. Bucke, *Cosmic Consciousness* (Dutton, New York, 1923)
- 11 A.L. ib, blz. 25
- 12 K.W. ib., blz. 102

Uit: *Theosophy in New Zealand*
juni 20022
Vertaling: Ton van Beek

Niemand kan boven zijn eigen individuele mislukkingen uitstijgen, zonder, hoe weinig ook, het geheel waarvan hij deel uitmaakt te verheffen.
Op dezelfde wijze kan niemand zondigen, of lijden onder de gevolgen daarvan, in zijn eentje.
In werkelijkheid bestaat er niet zoiets als "Afgescheidenheid".

H.P. Blavatsky

De kosmische verbinding

– Beverley Champion

‘Er bestaat geen dood, alleen schijnbaar, net als er geen geboorte is anders dan schijnbaar. De verandering van *Zijn* naar *Worden* schijnt geboorte te zijn en de terugkeer van *Worden* tot de staat van *Zijn* schijnt de dood te zijn.’

Beverley Champion is nationaal presidente van de Australische sectie.

Die aanhaling van Apollonius van Tyana gaat verder met te zeggen dat in werkelijkheid niemand geboren wordt, noch sterft er ooit iemand. Geboorte is gewoon een *zijn* dat zichtbaar wordt vanwege de uiterlijke vorm die wordt aangenomen en dat weer onzichtbaar wordt bij wat sterven heet wanneer de vorm terzijde wordt gelegd. Het eerste is een reis door de dichtheid van de materie en het tweede is een terugkeer tot de subtiliteit van *Zijn*. Het is gewoon het Geheel dat zijn delen wordt. Die delen worden weer heel in de Eenheid van het Al... Het individu wordt tot geboorte gebracht door ouders heen, niet door middel van ouders, precies zoals dat wat van de aarde komt, niet geproduceerd wordt door middel van of eruit, maar erdoorheen. De verandering die ontstaat voor het individu is niet iets dat veroorzaakt is door zijn of haar zichtbare omgeving, maar veeleer een verandering in het *Ene Ding* of de *Ene Essentie* die ieder individu gewoon heeft... Het is alleen *HET* dat handelt en lijdt, dat Alles wordt voor allen, door allen... *Eeuwige Godheid*, beroofd van erkenning van zijn Eigen Zelf door namen en vormen... in plaats van te rouwen om de dood zouden wij haar moeten eren en vereren omdat wat *IS* nooit voorbij gaat.¹

Deze aanhaling versterkt de theosofische lering dat er alleen maar *Het Ene* is, dat

Het Ene is dat leeft en beweegt en is en dat wij allemaal maar een individuele focus zijn van dat Geheel. De verandering is van een rusttoestand naar het aannemen van vorm en beweging en wij noemen deze verandering reïncarnatie. Wij kunnen een verband zien met dit idee daar wij dit dagelijks doen op kleinere schaal, een tijd van rust of slaap gevolgd door een periode van activiteit.

Als we deze verklaringen kunnen accepteren, zien we dat de dood een bepaalde leerervaring niet tot een einde brengt, maar slechts tot stilstaan voor een rustperiode, waarbij een daarop volgende geboorte de hervatting is van die gestaakte activiteit. Wij neigen ertoe de twee woorden 'leven en dood' in eenzelfde zin te gebruiken alsof het tegenstellingen waren. Maar leven is niet het tegenovergestelde van dood, geboorte is het tegenovergestelde van dood. Het leven is een continuüm tussen de twee en ook tussen dood en wedergeboorte. Wij moeten erkennen dat het Leven een continuüm is als we de grote Wet van Universele Sympathie of de Kosmische Verbinding op de juiste wijze willen begrijpen.

Ons wordt verteld dat bij het uitwerken van deze grote Wet ieder van ons een raderdje is dat een unieke rol te spelen heeft en bovendien dat er een trillende resonantie is die door het hele plan heen werkt. Wij erkennen dat wij de vrijheid hebben om het script te schrijven waardoor ons eigen leven resoneert, of, tenminste, de vrijheid om de woorden te schrijven bij de melodie die ons dagelijks leven vormt. Waardoor weerklanken wij anders dan door de Universele Wet van Sympathie?

Dit verborgen netwerk van geheime relaties is op allerlei manieren gekenschetst in termen zoals affiniteit, overeenkomsten, analogieën etc. Ons universum is een 'naadloos universum' genoemd. In de Christelijke Geschriften wordt vermeld dat de Meester Jezus een 'naadloos kledingstuk' droeg, hetgeen weer een mystieke allegorie is.²

Naadloos impliceert dat er geen naden zijn of geen zichtbare verbindingen zijn

tussen aparte delen. Er zijn geen naden omdat er niets is dat verbonden moet worden, er is alleen maar *Het Geheel* met de illusie van aparte delen wanneer zij bekleed zijn met fysieke materie.

Te lang heeft men althans in de westerse wereld niet alleen separatisme geaccepteerd, maar het actief aangemoedigd op talloze manieren met onze materiële, comfortabele en gezellige wereld van 'mijn' dingen. Onze economieën zijn juist gebaseerd op het idee dat wij voortdurend ons materiële speelgoed moeten inruilen voor het nieuwste model en dat wij geld moeten gebruiken als we bevredigend en succesvol willen leven. Dit hele pakket van conditioneren brengt een scheiding tussen ons aan, waarbij niet alleen de bezitters van de niets bezitters gescheiden worden, maar waardoor wij ook afgeleid worden van het doel van de menselijke reis die de uiteindelijke, bewuste realisatie is door ieder individu van onze unieke rol in het algehele plan van evolutie.

Waarom hechten wij waarde aan goud en zilver?

In zijn boek *The Waking Dream* geeft auteur Ray Grasse een voorbeeld van hoe de moderne mensheid haar conditionering in stand heeft gehouden door te wijzen op de grote waarde die mensen toeschrijven aan de twee metalen goud en zilver. Hij zegt dat dit nauwelijks verklaarbaar is in termen van hun praktisch nut. Hij suggereert dat de waarde die wij toekennen aan goud en zilver verband zou kunnen houden met de traditionele, astrologische verbinding van deze twee metalen met de Zon en de Maan. Hij citeert een andere schrijver, Norman O. Brown, die in een lezing over geld erop wees dat in de loop van de geschiedenis de waarde van goud grotendeels stabiel gebleven is op 13,5 maal de waarde van zilver. Dit rare feit is moeilijk alleen maar te verklaren in termen van conventionele marktdruk van vraag en aanbod, maar hij suggereert dat er een aanwijzing voor het mysterie kan liggen in het feit dat deze verhouding precies overeenkomt met de relatieve kringlooperperiodes van de Zon

en de Maan. Het Zonnejaar is 13,5 maal langer dan het maanjaar en of wij er nu voor kiezen deze overeenkomst tussen planetaire en monetaire waardepatronen wel of niet te zien als significant, het is toch een interessante hypothese.³

Verscheidene lijsten van overeenkomsten tonen aan dat het metaal goud overeenkomt met de kleur oranje, met trots, met de Zon, met fysieke vitaliteit en met de muzieknoot Re. Het metaal zilver is geassocieerd met de kleur violet, idealisme, de Maan, het etherisch lichaam, nuttig bij de behandeling van huidziekten en de muzieknoot Ti.

Terwijl ik aan het lezen was over het metaal goud werd ik herinnerd aan één van mijn dromen waarin mij de vraag werd gesteld, 'Wat is het goud van God?' In mijn waaktoestand dacht ik lang na over deze vreemde vraag en ook over wat er bedoeld werd met het woord God. In de context van de droom leek *God* een symbool te zijn voor *Het Geheel*, dus ik vroeg mij af wat er geïmpliceerd werd met 'het goud van God'. Het leek in verband te staan met waarden en ik bedacht dat individuen en zelfs culturen hele verschillende waarden hebben. Menselijke waarden lijken rechtstreeks gerelateerd te zijn aan de geaccepteerde normen en de economie van het land waar men woont. In de westerse maatschappij worden onze zogenaamde waarden zeker geassocieerd met geld. Wij moeten niet alleen onze waarden echt gaan onderzoeken, maar ook gaan begrijpen en, misschien nog belangrijker, onze ethiek gaan begrijpen.

Wij kennen een hoge waarde toe aan de twee metalen goud en zilver die wij opgraven uit de aarde. Hechten wij evenveel waarde aan ons ethisch gedrag in relatie tot onze omgang met diezelfde aarde waarop wij leven en waarvan ons fysieke bestaan afhankelijk is? Hoe gaan we om met onze planeet? Op mijn blocnote lees ik, 'Leef nu de vragen en langzamerhand zult u uw weg leven naar de antwoorden.' Als theosofen hebben wij het advies gekregen, 'Leef het leven als u tot wijsheid wilt komen.'

Terwijl ik nadacht over de vraag in mijn droom, 'Wat is het goud van God?' en mijn aansluitende vraag over de aard van God, vond ik één definitie in een theosofisch tijdschrift. Om een aantal gedachten die daarin vervat waren te parafraseren, werd gezegd, 'God is Leven.' Het woord 'Leven' wordt tegenwoordig zo vaak gebruikt en biologen, fysici en chemici gebruiken het met verschillende betekenissen. Dichters dichten erover, moralisten preken erover en filosofen leggen het uit.

Maar de theosofie definieert Leven als een Principe, de fundamentele bron van alle dingen, de basis van ons universum en de onderliggende Waarheid waarop alle redeneren gebaseerd is. Leven conserveert, vernietigt en is het eerste, het laatste en alles in alles. Het heeft veel gedetailleerde aspecten, maar er wordt gesuggereerd dat het uit slechts drie universele fundamentele aspecten bestaat. De Drie-eenheid of De Drie is ons vertrouwd en onze auteur denkt dat theologieën en filosofieën het idee van De Drie-eenheid gecorrumpeerd dan wel gematerialiseerd hebben. Hij zegt dat de Christelijke Drie-eenheid van Vader, Zoon en Heilige Geest de waarheid over God, die Leven is, zou moeten openbaren, maar is dat wel zo? Evenzo zijn de Hindoe Trimoeiti van Brahma, Vishnoe en Shiva sterk gepersonaliseerd en worden zij beschouwd als mensen, wat ze niet zijn. Ik vraag me af waarom de mensheid de behoefte voelt om Goddelijkheid te materialiseren; om te personaliseren wat een Principe is.

Leven is Beweging

De anonieme auteur stelt dat Leven beweging is en deze waargenomen beweging vormt voor ons het verschil tussen een levend en een dood lichaam. Hij zegt dat beweging relatief is en dat niets in het universum zonder beweging is. Evenzo zegt H.P. Blavatsky in *De Geheime Leer* dat er geen dode of blinde materie bestaat. Deze hele beweging van leven van het simpelste organisme tot het complexe menselijk lichaam is evolutie genoemd, maar sommigen noemen het Gods werk. Leven

is potentie, beweging van binnen naar buiten, van latentie naar zichtbaarheid met iedere vorm, een uitdrukking van het *Ene leven of God*. Leven is altijd van binnen naar buiten aan het bewegen en beweegt aldus hier en nu in iedereen, in welke vorm dan ook.

De beweging van Leven is actief in de mens op een drievoudige manier. De macht te denken, te willen en te voelen zijn allemaal Levensbewegingen en onze verdere groei of evolutie hangt af van ons individuele cultiveren van deze krachten die nog slechts ten dele ontwikkeld zijn. De kracht om lief te hebben, mededogen te voelen voor andere levensvormen, komt voort uit het *Goddelijk Centrum* in allen. De mate van liefde die wij tonen kan echter gezegd worden de maat van onze evolutie te zijn. Bovenstaande gedachten van onze onbekende auteur zijn de moeite van het overdenken waard.⁴

Misschien kan een antwoord op de vraag 'Wie of Wat is God?' zijn: *God is Leven*. Leven is als een grote rivier, die gestaag maar doelgericht beweegt. De individuele eenheden van leven, ieder met zijn eigen vorm, zijn, vergeleken met de wervelingen en draaikolken, altijd één met de rivier maar met een illusoir eigen leven. De schijnbaar afgescheiden waterdruppels in het stuivend water van de oceaan die ontstaan wanneer de golf op de rotsen breekt, zijn, gedurende één kort moment in de tijd, een unieke uitdrukking van de oceaan, maar in werkelijkheid waren ze nooit iets anders dan de oceaan. Zou het 'goud van God' menselijke wezens kunnen betekenen? Zijn wij ontworpen om het mentale aspect van de natuur te vormen in het Grote Plan van Evolutie?

Drie grondstellingen

H.P. Blavatsky gaf ons drie wezenlijke en fundamentele denkbeelden om de Kosmos en onze menselijke verbinding ermee te verklaren. De eerste grondstelling gaat over de beweging van Leven, of met zijn alternatieve naam, Bewustzijn. Dit is beweging vanuit de ene bron van *Zijn* en onophoudelijke beweging naar meer en meer

bewustzijn of zelfrealisatie. Deze beweging is het *Worden* en het proces vereist betrokkenheid van Geest met materie dat we Involutie noemen. Geest en Materie zijn slechts polarisaties van het ene spectrum. Met de identificatie van Zuivere Geest met voorbijgaande materie is het resultaat niet tweeledig zoals Geest en materie, maar Geest die verschijnt als materie.

De tweede grondstelling verwijst naar cycliciteit. Deze eeuwige beweging beweegt voortdurend in cycli die voortdurend veranderen en nooit statisch zijn. Oerenergie beweegt steeds vooruit waarbij elke cyclus gebouwd is op de ervaring van de vorige en zo schrijdt de Evolutie voorwaarts naar mate de Geest vollediger tot uitdrukking komt in de materiële wereld.

De derde grondstelling beschrijft de fundamentele identiteit van iedere ziel met de Wereldintelligentie of de Wereldziel en rept over een verplichte pelgrimage door incarnatie volgens de karmische wet, waarbij het enige te bereiken privilege verkrijgbaar is door eigen inspanning.⁵

Mensen – reizende 'Vonken van God'

Er is tot nu toe gesuggereerd dat datgene waar sommigen naar verwijzen als *God*, juist het Levensprincipe is dat de Bron en Voedster van alles is. Hoe definiëren wij deze Godsvonk, al reizend van leven naar leven, dat wij een mens noemen? Het is te makkelijk te zeggen dat wij zijn 'gemaakt naar Gods evenbeeld' of dat wij 'Goden in wording' zijn. Als wij al een beeld zijn van de Ene Architect, waarom hebben sommige Godsvonken het dan beter dan andere? Voor een eventueel antwoord kunnen wij teruggaan naar de derde grondstelling, die, geparafraseerd, ons vertelt dat in overeenstemming met de karmische wetten, geen ziel een onafhankelijk, bewust bestaan kan hebben totdat het door een ongelofelijke hoeveelheid ervaring gegaan is in elke elementale vorm van de gematerialiseerde wereld en zijn individualiteit heeft verworven, aanvankelijk door natuurlijke impulsen en daarna door zelfbedachte en door het zelf ingegeven pogingen, in toom gehouden door zijn

eigen karma... en dat geen enkele speciale gave verkregen wordt behalve die welke door persoonlijke inspanning verworven zijn, leven na leven.

Dit zou de reden kunnen zijn waarom sommige Godsvonken het beter hebben dan andere! Wanneer wij ieder identiek zijn met de Wereldziel, is het niet al te moeilijk te begrijpen dat als wij weigeren samen te werken met de krachten of wetten van de natuur en als we zelf actief het algehele plan tegenwerken, ons dan een moeilijke tijd te wachten staat in de vorm van persoonlijk karma. Ons wordt verteld dat het ontplooiën van het Goddelijk plan afhankelijk is van de medewerking van de verscheidene gemanifesteerde delen en hieruit valt de logica van co-creatie te begrijpen.

Je kunt het zien als in elkaar passend als een legpuzzel, maar als ook maar één stukje niet mee wil werken aan de hem toegewezen taak om persoonlijke verantwoordelijkheid te nemen in het evolutieproces, dan duurt het evenzolang voordat het hele plaatje verschijnt. Actrice Lily Tomlinson zou gezegd hebben, 'We zitten hier allemaal samen in – alleen.' G.K. Chesterton zei, 'De vraag is niet of deze grote waarheden er iets toe doen voor ons, de vraag is of iets anders er iets toe doet.'

Of we nu het doel van de menselijke reis Verlichting noemen, het bereiken van Christusbewustzijn, Zelfrealisatie of Kosmisch Bewustzijn, dit zijn alleen maar etiketten voor dezelfde ervaring, die het samensmelten is van het kleine zelf met het Centrum waar alles zoals wij weten *Een en Ondeelbaar* is. Wij zijn al *Dat*, maar de persoonlijke verantwoordelijkheid moet

het nog waarmaken. Naarmate wij verder reizen op onze persoonlijke zoektocht naar Waarheid, ontdekken wij uiteindelijk dat onze Waarheid verborgen is, niet in de zoektocht maar in de zoeker. Datgene wat *God* genoemd wordt moet niet gezocht worden, alleen de zoeker moet bekend worden. Hier is de Kosmische Verbinding waar de geïndividualiseerde ziel zijn fundamentele identiteit kan realiseren met de Intelligentie die onze wereld leidt.

Via haar gedicht 'Homing' geeft Sue Patton Thoele ons de volgende prachtige ideeën aan:

*'Wij zijn allen vrije geesten, zielen op onze eigen paden naar Eenheid,
Andere wezens kunnen ons beïnvloeden,
maar de reis is van ons alleen,
Het pad is onze keus, de bestemming is onze beslissing.
Sommigen beginnen aan dit levensavontuur als lichtbrengers,
Terwijl anderen schaduwen volgen bezwaard door pijn,
Maar iedere ziel in het midden ervan is wijs,
In staat zijn eigen weg naar huis te vinden.'*

Noten

1. Mead, G.R.S., *Apollonius of Tyana*, TPH, London & Benares, 1901,p.149.
2. Het nieuwe testament, de *Bijbel*
3. Grasse, Ray, *The Waking Dream*, Quest Books, Wheaton, 1996.
4. *The Theosophical Movement*, The Theosophy Co.,India,Vol.67 No.9, July 1997.
5. Blavatsky, H.P., *The Secret Doctrine*, TPH, Adyar, 1978, Proem.

Uit: *Theosophy in Australia*,
september 2001
Vertaling: A.M.I.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Herinnering

Zomerschool TVN van vrijdag 9 juli tot en met zondag 11 juli 2004 in Naarden.

Titel: Door het oog naar het hart, een zoektocht door de Geheime Leer.

Onderwerpen:

- Inleiding
- De grondbeginselen in de Proloog van de Geheime Leer en de Drie Doeleinden
- De Drievoudige Evolutie
- De Kala Hamsa
- Het Hermetische Axioma
- De Ronden en Rassen
- De Zeven Heilige Planeten
- Videopresentaties van de Geheime Leer

Inlichtingen: secretariaat TVN, telefoon 020- 676 56 72, e- mail info@theosofie.nl

Voorjaarsdag TVN: Henk Spierenburg over De boeken Job: een inwijdingsgeschiedenis

Op 6 maart 2004 was er in Naarden een bijeenkomst, o.l.v. Henk Spierenburg, met als onderwerp de boeken Job (uit het

Oude Testament). Zoals hij aangaf, had hij de instructie gekregen niet de hele tijd te praten over de ontoereikendheid van de bronnen, het gebrek aan informatie en dergelijke. Dit heeft hij dan ook alleen voor de pauze gedaan. Het blijkt dat er duidelijke aanwijzingen zijn dat de boeken van Job van Arabische (ofwel Egyptische) oorsprong zijn, zoals H.P. Blavatsky al in de 19de eeuw beweerde. Er zijn drie boeken gevonden die ieder uit de twaalfde dynastie stammen, dus ontstaan tussen 1990 en 1785 vóór Christus en grote overeenkomsten vertonen met het boek zoals dat in het Oude Testament staat. Blavatsky vond het boek zoals we dit kennen een slap aftreksel van het oorspronkelijke verhaal. Verder bleken er van dit bijbelboek verschillende versies te zijn, de meeste van na het begin van onze jaartelling, ondanks het feit dat het in het Oude Testament staat. Hoewel rechtse Christelijke groeperingen het boek graag historisch uit willen leggen, zegt de Talmoed ongeveer het volgende: 'Job heeft nooit ge-

Agenda

juni

5 en 6 manifestatie Amsterdam met Hart en Ziel
12 studiegroep Barborka

juli

9 t/m 11 Zomerschool "Door het oog naar het hart, een zoektocht door de Geheime Leer" m.m.v. de nationale studiegroepen

september

18 Studiegroep De Geheime Leer

oktober

23 Studiegroep Mahatma Brieven
30 en 31 najaarsweekend: "Het dagboek van Etty Hillesum". Sprekers: Michel Chapotin, Isabel Nobre Santos, Elly Kooijman-Beuzenberg en m.m.v. Het Etty Hillesum Centrum te Deventer.

november

27 studiegroep De Geheime Leer

december

11 studiegroep Mahatma Brieven

januari 2005

15 studiegroep De Geheime Leer

februari 2005

12 studiegroep Mahatma Brieven

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

leefd. Het is een verzonnen verhaal, gemaakt om iets duidelijk te maken. Het is dus een allegorie, net als spreuken en prediker.' Henk voegde hieraan toe: alles wat lekker leest is niet 'echt'.

In het deel na de lunch ging Henk in op de inwijdingweg waar het verhaal van Job een uitdrukking van is. Zoals in de hand-out (zoals altijd bij Henk weer uitgebreid. Het hele boek van Job stond er in) al was aangegeven wordt een inwijdingweg in elke traditie gekenmerkt door een kwijt raken van alle houvast. Job raakt zijn rijkdom, zijn kinderen, zijn vrouw en uiteindelijk zijn gezondheid kwijt. In eerste instantie draagt hij zijn lijden nobel, maar uiteindelijk doet hij zijn beklag bij God. Waarom ik? Ik ben toch deugzaam geweest? (mijn woorden) In dialoog met zijn drie vrienden verdedigt hij zich keer op keer, terwijl de vrienden hem ervan proberen te overtuigen dat hij dit verdiend moet hebben. Omdat hij niet naar hen luistert – spreekt uiteindelijk de vierde vriend. Dit is volgens Blavatsky de ingewijde, de wijze leraar. Deze spreekt pas als Job klaar is om hem te horen. Hij benadrukt Job's gebrek aan kennis en macht ten opzichte van God, door bijvoorbeeld te zeggen: '(37.16,17) *Begrijpt u iets van het zweven der wolken, de wonderwerken van het Volmaakte in kennis, u, wiens kleren heet worden, als de aarde stil is vanwege de zuidelijke hitte?*'

Als hij dat allemaal niet kan en weet, hoe weet hij dan wat hij verdiend heeft? Vervolgens komt God zelf te spreken, bijvoorbeeld vers 38.4,5: 'Waar was u,

toen ik de aarde grondvestte? Vertel het, indien u inzicht hebt! Wie heeft haar afmetingen bepaald? U weet het immers!' enzovoorts. H.P. Blavatsky voegt hieraan toe dat 'met zijn dodelijk materialisme de mens elke herinnering, niet alleen aan zijn heilige kindheid, maar ook aan zijn vroege jeugd, heeft verloren, toen hijzelf een van de Bouwers was, "terwijl de morgensterren tezamen juichten, en al de zonen van God jubelden", toen zij de afmetingen voor de hoekstenen van de aarde hadden gelegd – om de diepe, veelzeggende en poëtische taal van [het boek van] Job, de Arabische ingewijde te gebruiken.'

(1) Uit het commentaar van Blavatsky en de tekst zoals Henk die voor de hand-out van het boek Job gemaakt heeft, kom ik tot de conclusie dat er feitelijk staat dat Job zich moet realiseren dat hij, ondanks zijn deugzaamheid, geen ingewijde is. Die kennis heeft hij niet. Hij moet dus nederig zijn. Job realiseert zich dat God gelijk heeft: hij is niets, hij weet niets, hij is arrogant geweest en nu biedt hij nederig zijn excuses aan. Daarmee is het verhaal af. God vergeeft Job. Hij krijgt weer een gezonde familie (drie dochters), ziet zijn kleinkinderen en diens kinderen opgroeien en 'Job stierf oud en van het leven verzadigd' (42.17).

Henk maakt ons nieuwsgierig door aan te kondigen dat Blavatsky in haar werk aan geeft dat er vier inwijdingen zijn. Hij verwijst hiervoor naar zijn komende boek. Het boek Job gaat over de eerste van die vier inwijdingen. De nederigheid die Job vindt, is de sleutel tot de eerste inwijding: het besef als persoonlijkheid klein te zijn ten opzichte

Agenda buitenland:

juli/augustus 2004

31 juli-7 augustus Engelse Summerschool. Theme: Theosophy, The Hidden Wisdom. Venue: The University of Loughborough. Main Guest Speaker: Nicholas Goodrick-Clarke.

oktober 2004

9 t/m 16 The European School of Theosophy in Dublin

november 2004

5 t/m 7 conferentie van de Indo-Pacific Federation in Singapore met guest of honour Radha Burnier. Haar lezing draagt als titel "Life is relationship".

15 nov.-10 dec. School of the Wisdom Adyar. Sprekers: Joy Mills over "The Laws of the Higher Life and our supreme duty" en dr. Satish Inamdar over "Understanding Life-Death". Voor inlichtingen en opgave: het secretariaat van de TVN.

januari 2005

1 en 2 te Adyar: speciale conferentie van de Theosophical Order of Service: voor alle TOS-werkers en alle geïnteresseerde TS leden. Deze conferentie vindt direct plaats na de jaarlijkse Internationale Conventie van de TS.

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

van het Al. Hij beseft de beperktheid van zijn eigen kunnen en kennis.

Verder herinnert hij ons eraan dat elke inwijding die op een ceremonie gebaseerd is, slechts een oefeninwijding is. Een echte inwijding gaat niet over het aantrekken van mooie kleren, het schrijven van een werkstuk en het volgen van een ceremonie waarna je je vrijmetselaar van de zoveelste graad mag noemen. Een echte inwijding gaat over het opbouwen van je 'buddhi', in Henks woorden. Hierbij kan eventueel iets van een viering plaats vinden, maar dan een puur natuurlijke, spirituele viering. Het opbouwen van je buddhi is niet af te meten van buitenaf. Bij een echte inwijding verlies je alles. Je wordt terug geworpen op jezelf.

Het is belangrijk te bedenken dat het woord 'God' in deze tekst niet staat voor het Ain Soph of Parabrahman, het onnoembare, maar voor aspecten van de werkelijkheid om het verhaal duidelijk te krijgen. De God in het begin van het verhaal, die blijkbaar niet weet hoe trots Job is, is duidelijk een andere dan de God op het eind die Job confronteert met zichzelf.

Al met al was het weer een boeiende dag. We kregen informatie over de historische, tekstuele en filosofische achtergronden van het boek. Daarnaast was er genoeg informatie over hoe je het boek Job kunt interpreteren op een manier die in je eigen leven toepasbaar is.

Katinka Hesselink

Voetnoten

(1) Collected Writings deel 14, p. 26

Internationale conferentie van de Theosofische Orde van Dienst (Theosophical Order of Service*)

Er zal een internationale conferentie van TOS werkers – en allen die daarin geïnteresseerd zijn – worden gehouden op 1 en 2 januari 2005 direct na de conventie in Adyar.

In de laatste tien jaar heeft de TOS vooruitgang geboekt en is nu in een groter aantal landen werkzaam.

De leden van de Theosofische Vereniging zijn zich meer bewust geworden van de uitgebreidheid en de variatie van het werk.

Op de Conferentie van januari worden de deelnemers uitgenodigd om te discussiëren over de mogelijkheden die zij zien in hun plaatselijke werk en hun ideeën te delen om Theosofie een kracht te doen maken voor eigentijdse veranderingen in de maatschappij.

De TOS in India, geleid door Mr Mahendra P. Singhal, heeft meer dan 100 afdelingen. Groepsleiders hiervan zullen aanwezig zijn, evenals TOS leden vanuit de hele wereld. Kom en maak kennis met hen!!

Voor informatie – of voor aanvullingen van het nieuwsbulletins "The Service Link" – schrijf naar de Internationale Secretaris van de TOS: Diana Dunningham Chapotin, Residence Isabelle, 18 Avenue Berlioz, 93270 Sevran, France, E-mail:tosinternational@wanadoo.fr

* In Nederland hebben wij geen afdeling van de TOS.

School of the Wisdom Adyar van 15 november tot 10 december 2004

Er zullen in deze School twee cursussen gegeven worden. Op de maandagen, dinsdagen en woensdagen wordt er door Joy Mills een cursus gegeven met als thema, "De Wetten van het Hogere Leven en onze hoogste plicht". De andere cursus wordt gegeven door Dr Satish Inamdar op de donderdagen, vrijdagen en zaterdag met als thema: "Begrijpen van Leven en Dood".

Mevr. Joy Mills heeft vele malen de School of the Wisdom geleid. Zij gaf lezingen in vele delen van de wereld. Zij was de Nationale voorzitter van de T.S. in Amerika en Australië, en Internationale Vice-president. Zij heeft vele boeken geschreven.

Dr Satish Inamdar, MBBS, MS General surgery, specialisatie "Kanker". Hij bestudeert de leringen van Krishnamurti, de medische wetenschap en het leven.

Inschrijvingen door leden, met enige gegevens en een aanbeveling van de landelijke voorzitter van de Vereniging zenden aan:

Mrs Dolores Gago, secretaris van de School of the Wisdom, The Theosophical Society Adyar – Chennai – 600 020 – India

Adopteer een plank!

Zoals u weet wordt het pand op de Tolstraat verbouwd. Door deze verbouwing zullen boekhandel, secretariaat en bibliotheek in een open verbinding met elkaar staan.

Hierdoor is het mogelijk de bibliotheek, die nu alleen op zaterdagmiddag open is, vijf dagen per week open te stellen voor studie en uitleen.

Door de nieuwe situatie die gaat ontstaan kunnen de oude stellingen, die uit verschillende soorten en verschillende maten bestaan en die soms dertig tot veertig jaar oud zijn, niet meer worden herplaatst.

Hiervoor moet nieuw materiaal worden aangeschaft en dat is erg duur.

De theosofische bibliotheek herbergt een collectie van 21000 banden en beslaat 475 strekkende meter. Regelmatig worden in deze bibliotheek studieopdrachten uitgewerkt en wordt onderzoek gedaan.

Inhoudelijk is zij voornamelijk gericht op Oosterse Wijsheidsleringen. De collectie heeft wat betreft theosofische werken een redelijke mate van compleetheid.

Hoe gaat zo'n adoptie?

Een plank van een meter kost ongeveer €75.

Wilt u een plank adopteren, stort dan het bedrag op giro

191910 t.n.v. Theosofische Vereniging in Nederland en vermeld daarbij: Adopteer een plank.

U mag natuurlijk ook 10 cm plank adopteren, maar laten we er allen samen garant voor staan dat de bibliotheek straks een open en uitnodigende plaats wordt, waardoor de toegankelijkheid van de theosofische literatuur gewaarborgd wordt.

Prins Bernhard cultuurfonds

Het Prins Bernhard cultuurfonds heeft ons inmiddels €7.000,- toegezegd voor dit doel. Daar zijn wij uiteraard heel dankbaar voor.

Wij zijn nog bezig andere fondsen aan te schrijven en hopen ook daar een bijdrage van te krijgen.

'Het Web der Schepping. Theosofie en kunst in Nederland van Lauweriks tot Mondriaan'

Veel lof ontving Marty Bax op 27 april 2004 van de leden van de beoordelingscommissie, haar 'hooggeleerde opposenten' bij de verdediging van haar proefschrift over Mondriaan en tijdgenoten en hun relatie tot Theosofie. Een uitspraak van één van hen was: "Ik heb er veel van geleerd". Bemoedigend is dat. Zou het zo kunnen zijn dat er na meer dan 100 jaar aandacht

komt voor Theosofische ideeën als achtergrond van het werk van Mondriaan en een hele groep kunstenaars uit die tijd, waaronder architecten als De Bazel en Berlage? De studie van Marty zal daartoe zeker bijdragen. Met haar stelling dat kunst alleen juist te interpreteren is wanneer je bekend bent met het gedachtegoed van de kunstenaar (en de geest van de tijd), heeft ze, zo verduidelijkte ze tijdens de verdediging van haar proefschrift, voor een andere dan in de kunstgeschiedenis gebruikelijke invalshoek gekozen. Daar waar 'traditionele' kunstgeschiedenis kiest voor een analyse van het beeld (compositie, kleurgebruik, expressieve waarde, enz.) is juist een bewuste aanpak vanuit de filosofische achtergrond interessant. Zelf spreekt ze van een 'interdisciplinair onderzoek', waarin ze kunstgeschiedenis verbindt met sociologie en religie (in dit geval 'oude wijsheid'). Haar stelling is: "Wie niets weet van Theosofie zal de bedoeling van Mondriaan niet kunnen begrijpen." Ook als haar boek aangeeft wat Theosofie is, is het toch eigenlijk niet verwonderlijk dat een van de opposenten, die middag, opnieuw vroeg om een definitie van 'Theosofie', en ook van 'Theosofische kunst'. Wanneer je niet bekend bent met de manier waarop in de Theosofie een allesomvattend systeem wordt gepresenteerd, met andere woorden met het 'inclusieve denken' van Theosofen, is het niet eenvoudig een beschrijvende definitie van Theosofie te aanvaarden. Theosofie legt de nadruk op de overeenkomsten tussen alle religieuze stromingen en kan daarom niet als een reli-

V e r e n i g i n g s n i e u w s

gieuze stroming, naast vele andere worden bestempeld. Maar waar een de inhoud afbakenende definitie wordt verwacht, zal een beschrijvende definitie niet voldoen.

Marty Bax vraagt aandacht voor het standpunt dat je zonder het gedachtegoed van een kunstenaar te kennen, je wat hem of haar bezighoudt niet kunt invoelen. Natuurlijk kun je van het werk van Mondriaan genieten, je kunt het bewonderen en het kan tot je hart spreken. De vibratie van de landschappen bij maanlicht is nog te voelen in de zinderende geabstraheerde bomen en de manier waarop de felrode kleurvlakken in het latere werk van het doek spatten. Je voelt iets van het zoeken naar harmonie en evenwicht, naar een rustpunt binnen al die beweging.

In hoeverre de kunstenaar daar ook bewust mee bezig was, is voor de beleving van het werk eigenlijk niet aan de orde. Voor veel beschouwers hoeft dat misschien ook niet, maar er zullen nieuwsgierige mensen zijn, die geïntrigeerd door het werk, meer van de achtergronden zouden willen weten. Een grondige studie van de Theosofische denkbeelden kan veel aan de beleving van de beschouwer van deze kunstwerken toevoegen.

En dan blijkt dat juist Mondriaan, onder andere in zijn artikelen in het blad 'De Stijl' veel informatie geeft over wat hem bezighoudt. Hij staat daarmee in een traditie.

Sinds het begin van de 20ste eeuw beschikken we over veel geschreven werk van beeldende kunstenaars, vaak vervat in ma-

nifesten of in tijdschriften en meestal ontstaan binnen een groep kunstenaars, die hun ideeën uitwisselen en elkaar in hun werk bevruchten. Denk ook aan kunstenaars als Kandinsky en Klee. In zulk geschreven werk ligt, voor ons als beschouwers en nieuwsgierigen, de sleutel tot een beter begrip van het denken van deze kunstenaars.

Dat Mondriaan in zijn jonge jaren lid was van de Theosofische Vereniging is wel bekend, maar Marty Bax laat in haar studie zien dat de relatie van Mondriaan met de Theosofie niet alleen tot uiting komt in zijn vroege werk, toen hij nog lid was van een Nederlandse Theosofische Loge. Ze beschrijft dat het vooral zijn latere werk is, waarin hij heeft geprobeerd de universele ideeën over de wereld en de kosmos, zoals in de Theosofie verwoord, op een eigen manier tot uiting te laten komen. Zijn 'Nieuwe Beelding' zit vol met verwijzingen naar deze ideeën, b.v. naar het begrip 'dualiteit': de tegenstellingen mannelijk/vrouwelijk, stof/geest, enz. Ze lijken aan elkaar tegengestelde krachten en daardoor niet te verenigen, maar komen voort uit één en dezelfde bron, de natuur of Natuur (in de zin van de alle krachten in de kosmos), en zijn in hun samenspel complementair. Mondriaan probeert de dualiteit waarin we leven weer te geven in zijn composities door middel van strakke lijnen (het symbool voor het mannelijke, de beweging) en monochrome kleurvlakken (symbool voor het vrouwelijke, de ruimte en mogelijkheid). Ook de aantekeningen in zijn schetsboeken wijzen erop dat deze

begrippen hem sterk boeiden. Dit betekent echter niet dat deze ideeën alleen op de manier van Mondriaan te verbeelden zouden zijn. Het proces van het zoeken naar evenwicht en harmonie in een bewegende wereld is op vele manieren te verbeelden. Ook in de figuratieve kunst, architectuur en toegepaste kunst in de tijd van Mondriaan zijn veel voorbeelden te vinden, zoals Marty Bax in haar boek aangeeft.

Bijvoorbeeld de driehoek, die als steeds terugkerend symbool van de relatie tussen het mannelijke, het vrouwelijke en als derde hoek, de verbindende kosmische kracht verbeeldt. Berlage heeft als architect van de Beurs in Amsterdam waarschijnlijk om die reden de driehoek als centraal thema gebruikt. Van de ruimte zou een grote harmonische werking uitgaan.

Vanzelfsprekend werken kunstenaars, bewust of onbewust, al eeuwen met de kracht van geometrische figuren, en rekenkundige verhoudingen, maar dat de symbolische betekenis in het begin van de 20ste eeuw in schilderkunst, architectuur en toegepaste kunst vaak bewust werd uitgedrukt, daar was tot nu toe in de kunstgeschiedenis minder aandacht voor. De relatie met ideeën uit Theosofie en ook Vrijmetselarij zijn nu veel duidelijker geworden.

'Het web der schepping', de titel van de studie, is zo stelt Marty Bax, niet alleen op te vatten als het weven van een web, verwijzend naar een van de Stanza's van 'De Geheime Leer' van Blavatsky, waarin de vader (kracht), de beweging en de moeder(kracht), de ontvan-

V e r e n i g i n g s n i e u w s

kelijkheid, samen het web werven waaruit de wereld(en) ontstaan. Het web is, zo zegt Marty, ook op te vatten als de sociale wereld van de kunstenaar. Gezeten in het web van zijn omgeving, scheidt of 'weeft' hij en geeft voortdurend samen met anderen vorm. Hij probeert zijn beeld van de werkelijkheid weer te geven en dat met andere mensen te communiceren.

Het is de motivatie, intentie, het blijven proberen het leven (al of niet in beelden) vorm te geven, wat ook in de Theosofie

van het dagelijkse leven een essentieel begrip is, die doorslaggevend is voor de bijdrage van kunstenaars en kunst aan de ontwikkeling van de samenleving. Het is de kracht van de pogingen die de waarde bepalen van de kunstenaars voor de mensheid en niet de al of niet directe verstaanbaarheid van de uiteindelijke werken.

Binnenkort in handelseditie verkrijgbaar belooft het boek een interessante bijdrage te leveren aan een beter begrip van

het denken van een hele generatie kunstenaars, schilders en architecten, zowel als ontwerpers van toegepaste kunst. Het zou boeiend zijn om de schrijfster zelf te horen vertellen over haar boek. Misschien iets voor een lezing in de Loges? Wat Theosofische Kunst is, is misschien niet aan te geven, maar misschien is het boek van Marty Bax een Theosofisch boek geworden

Corretje Eijgenstein

Het zoeken naar zelfkennis in theosofische zin houdt niet in alleen met zichzelf bezig zijn, wat ons van de medemens afscheidt. Het is het onderzoek van datgene in ons wat we gemeen hebben met anderen, van dat Goddelijke, waardoor wij een werkelijke geestverwantschap hebben met anderen in plaats van een oppervlakkige en altijd teleurstellende communicatie.

Het is in ons werkelijke Zelf dat wij de ander zullen ontdekken.

Uit: D. Audoin,
Een benadering van Theosofie

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57

e-mail: books@theosofie.nl, website: <http://www.theosofie.nl>

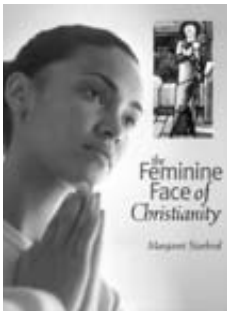
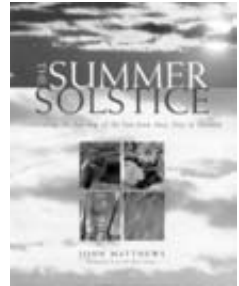

De hermetische schakel*

Jacob Slavenburg
412 blz., paperback
ISBN: 90 202 8320 0 € 29,95

The Summer Solstice

- Celebrating the Journey of the Sun
from May Day to Harvest
144 pages, cloth
ISBN: 0 8356 0815 8 € 30,00

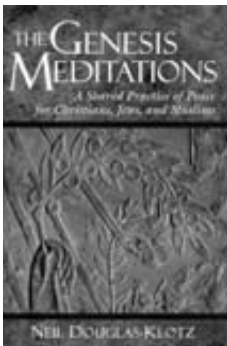
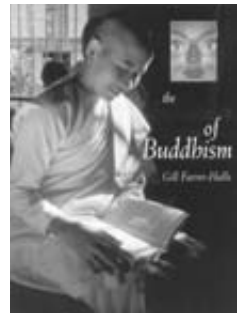

The Feminine Face of Christianity

Margaret Starbird
128 pages, paperback
ISBN: 0 8356 0827 1 € 20,75

The Feminine Face of Buddhism

Gill Farrer-Halls
128 pages, paperback
ISBN: 0 8356 0821 2 € 20,75

The Genesis Meditations

- A Shared Practice of Peace for
Christians, Jews, and Muslims
Neil Douglas-Klotz
278 pages, cloth
ISBN: 0 8356 0824 7 € 25,50

One with Every Heart that Beats

- Passages from N. Sri Ram
CD ROM
ISBN: 0 8356 1951 6 € 12,95

(* deze titels leveren wij alleen rechtstreeks aan particulieren)

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de erkende boekhandel of rechtstreeks bij onze uitgeverij, tenzij anders vermeld. Wij zijn maandag tot en met vrijdag van 10.30 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.